

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. १६५२
क

Title निरुत्तरतन्त्र

Author

Extent ३५ पन्ना Age स. १९४३

Subject तन्त्र

नं. ६४

निरुत्तरतंत्र

नं. १६५२

१०

म. १६५२ क
नि. २२ त. ५५
३५ प्र. ५५
त. ५५
म. १६५२ क.

६०५०
३५

५०५

निरु-
ते-
१

ओं श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः परमदेवतायै । श्रीदेव
वाच । सिद्धविद्या पुरा प्रोक्ता मंत्रमंत्रादिकानि च । ना
नाभावप्रभेदेन संशयो जायते प्रभो । भावभेदेन क
थय लोकनिस्तारकारक । सर्वेषां शरणं तंत्रसिद्धिं
तं विस्मसन्मते । आसामाराधनाकेन भावेन परिजा
यते । आसंवा प्रकृतिः कापि तस्या वा कीदृशी क्रि
या । तत्प्रकाशय सम्यङ् मे येन यासि निरुत्तरं ।
श्रीशिव उवाच । सर्वेसां सिद्धविद्यानां प्रकृतिर्दक्षि
णा प्रिये । दिव्यैर्वा वीरभावैर्वा चिंतयेद्दक्षिणं शुभम् ।
दिव्यभावैश्च वीरैश्च कालीकुलं विचिंतयेत् । श्रीकु
लं च त्रिभिः सर्वे चिंतयेत् कुलसुन्दरि । काली तारा
रक्तकाली भुवनाम हिषमर्दिनी । त्रिपुटात्वरिता
दुर्गा विद्या प्रत्यंगिरा तथा । कालीकुलं समाख्यातं
श्रीकुलं च ततः परं । सुन्दरी भैरवीवाला वगला क
मलापि च । धूमावती च मातंगी विद्यास्वप्नावती प्रि
ये । मधुमती महाविद्या श्रीकुलं परिभाषितं । ल
तायां पूजयेत् काली नीले नीलसरस्वती । कालिकै
वलतामूखा नीलमूला च तारिणी । उभयोरुभयोः
पूजा सा पूजा मोक्षदायिनी । विशिष्टा चेन्महासिद्धि
देवानामपि दुर्लभा । लतानीलं विना देवि काली

नारोव पूजयेत् । कुलनाथं समाश्रित्य चोपदेशं
प्रकल्पयेत् । कुलनाथं विनादेवि मंत्रं तत्र न सि
ध्यति । भावस्तु त्रिविधो देवि तथैव मंत्रदेवता ।
कुलशास्त्ररताज्ञेया गुरवो ब्रह्मवः स्मृताः । कुल
शास्त्रविशेषज्ञो गुरुरेकोहि दुर्लभः । पशु गुरो
र्मन्त्राल्लब्धाय शुरेव न संशयः । वीरगुरोर्मन्त्रा
ल्लब्धावीर एव न संशयः । दिव्यगुरोर्मन्त्राल्ल
ब्धादिव्य एव न संशयः । दिव्ये वीरे च यो भेदः स
भेदः परिभाष्यते । दिव्यस्य देवताप्रायो वीरश्चाह
तमानसः । पूर्वाम्नायोदितं कर्म पाशावं परिकी
र्तितं । यदुक्तं दक्षिणाम्नाये तदेव पाशावं स्मृतं ।
पश्चिमाम्नायदत्तं कर्म वीरपशुसमन्वितं । उद्
ञ्जुलोदितं कर्म दिव्यभावात्तन्त्रिये । दिव्योऽपि
वीरभावेन साधयेत् पितृकानने । ऊर्ध्वाम्नायो
दितं कर्म दिव्यभावात्तन्त्रिये । श्मशानगामि
नो वीराः कलां पूजन्ति सर्वदा । श्मशानगामिनो
वीराः श्मशानो नीव पार्श्वेति । गोपनात् सिद्धिमा
प्नोति वक्ता च कुलनाथानं । दिव्यवीरात्तन्त्रिये क
र्मफलदं गोपनात्तन्त्रिये । देवतागुरुमंत्राणां प्र
भावं दर्शयेत्ततः । दिव्योऽपि वीराणां यद्दय

निरु.
तं.
२

तत्कर्मच योगिनो । तत्सर्वं गोपनं कार्यं प्रकाशा
निष्फलं भवेत् । रात्रौ कुलक्रियां कुर्याद्विवा कुर्या
च्च वैदिकी । दिवारात्रौ यजेद्देवीं योगी योगप्रभेद
तः । नदिवा पूजयेद्दीरो नपशूराविपूजनं । विव
र्जयेन्महेशानि अभिचाराय कल्पते । कलापूजां
विधायाथ मनसावा कुलेश्वरी । पूजयेद्दक्षिणां
कालींश्मशाने कुलसायकः । श्मशानं दक्षिणा
स्थानं श्मशानं च सदाशिवं । योनिरूपा महाका
लीशवशाया प्रकीर्तिता । श्मशानं द्विविधं देवि
चिता योनिः प्रकीर्तिता । शिवलिंगं कुलेशानि
महाकालेन भाषितं । द्वयोर्योगं विनानैव दक्षि
णा साफलप्रदा । त्रिपांतरे कलापूजा कर्तव्या सा
यकोत्तमैः । कलापूजां विनादेवि दक्षिणान फल
प्रदा । कलापूजा कृता येन तेन काली प्रपूजिता ।
कलापूजा कृता येन शिव एव न संशयः । क
लापूजाकृतो दिवो वीरो वा कुलसुन्दरि । उहैव
सुखमामोति परे निर्वाणतो व्रजेत् । न चार्चयेत्
कलां यस्तु न जपेद्दक्षिणां शुभा । निष्फलं जीव
नं तस्य कुवा भवति कालिका । कलापूजां वि
नादेवि सर्वं निष्फलतो व्रजेत् । जन्मोत्तरसह

स्त्रेषु कालीनैव प्रसीदति । कलापूजाविनादे
वि याकाचित् क्रियते क्रिया । सा क्रिया अभिचा
राय सत्यं सत्यं न संशयः । तस्मात् सर्वप्रपत्ते
न कलापूजां समाचरेत् । योनिरूपा कलादेवि
दक्षिणैव न संशयः । दिव्यो वीरो वराहो ह्ये कला
पूजां प्रकल्पयेत् । पशुभावाश्रितो मंत्री कलां
नैव प्रसजयेत् । कलायादिविधा पूजा गुप्ता व
क्ता कुलेश्वरि । गुप्ता च सायकैः कार्या निर्जने च
महानिधि । व्यक्ता दिवा प्रकर्तव्या लोकाचारक
मेणात् । लोकाचारं विना देवि गोपनं नैव जाय
ते । गोपनं सिद्धिमूलं च सत्यं सत्यं न संशयः ।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रश्च कुलसुन्दरि ।
कलावासवयोगेन कलापूजां प्रकल्पयेत् ।
द्रव्याभावे द्विजो दद्याच्चानुकल्पं युगे युगे । क
लायाश्चानुकल्पश्च कलायाश्चैव चिन्तनं । द्वि
जातीनां च सर्वेषां द्विधा विधिरिहोच्यते । द्विधा
च पाशावं कर्म रात्रिकर्म च कौलिकं । पुरश्च
र्यादिकं कर्म द्विविधं भावभेदतः । इति श्रीनि
रुत्तरतंत्रे पार्वतीश्वरसंवादे प्रथमः पटलः २
श्रीदेव्युवाच देव देव महादेव सृष्टिस्थितिल

निरु.
ते.
३

यात्मक । कीटशीदक्षिणाकाली तस्या मंत्रश्च की
टशः । पूजावाकीटशी तस्याः पूजायाः कीटशं फ
लं । गुरुर्वा कीटशो देव पुरश्चर्य्य च कीटशी । सा
धने कीटशं तस्याः फलं तस्य च कीटशं । तत्प्र
काशय सम्पद्ये येन यामि निरुत्तरं । श्रीशिव उ
वाच । भगं भगवती ज्ञेया दक्षिणा त्रिगुणेश्वरी ।
चराचरमिदं सर्वं भगरूपं कुलेश्वरि । महत्त्वादी
नि सर्वाणि त्रिविधं परिकल्प्यते । हकारार्द्धकला
सूक्ता योनिमथ स्वरूपिणी । योनिश्च दक्षिणा
काली ब्रह्मविस्मृतिशिवामिका । त्रिकोणे च त्रयो
देवाः शिवविस्मृतितामहः । योनिमथे वसेद्वै
कालिका कुलसुन्दरी । ज्योतीरूपा महाकाली
शुक्ररूपा प्रपंचसु । शुक्रतो जायते विश्वं शिव
शक्तिप्रभेदतः । शिवशक्तिर्द्विधा देवि निर्गुणा
सगुणापि च । निर्गुणा ज्योतिषां वृन्दं परं ब्रह्म स
नातनी परं च पुरुषं विद्धि महानीलमणिप्रभं ।
ज्योतिश्च दक्षिणाकाली हरस्या स्यात् प्रपंचसु ।
विपरीतरता काली निर्गुणा सगुणापि च । अमा
स्या निर्गुणे सापि अनिरुद्धसरस्वती । सगुणा स
रगर्भे च महाकालनिरूपिणी । नारीरूपं समा

स्थाय सैव विष्णुं प्रसूयते । विस्मया महा ल
क्ष्मीर्मोहयत्यखिलं जगत् । सहवानेव सा देवी
योनिमार्गे चराचरं । देवमार्गमिदं विष्णुं देवमार्गं
निषेवितं । शिवशक्तिभयं तत्र तत्र ज्ञानस्य का
रणं । ब्रह्मना जन्मनामंते शक्तिज्ञानं प्रजायते ।
शक्तिज्ञानं विना देवि निर्वाणं नैव जायते । सा श
क्तिर्दक्षिणा काली सिद्धविद्या स्वरूपिणी । सिद्ध
विद्यासु सर्वासु दक्षिणा प्रकृतिः पुमान् । अविना
भावसम्बन्धस्तयोरेव परस्परं । शिवोऽपि तत्र यु
क्तश्चेच्छक्तिः सा च्छिवयोगतः । तयोर्योगमयं त
त्र तयोर्योगेन चिंतनं । तयोर्योगमयं मंत्रं तयो
र्योगेन संजपेत् । तयोर्मंत्रं महामंत्रं भोगमोक्ष
प्रदायकं । भोगेन लभते मोक्षं सालोकादि च त
ष्टयं । महाकल्पतरुः काली अनिरुद्धसरस्वती ।
ब्रह्मविस्ममहेशानां भुक्तिमुक्तेः कारणं । सा
काली गुरुतो राधा मंत्रतंत्रस्वरूपिणी । अथ व
क्ष्ये कुलेशानि दक्षिणा कालिकामनु । तेन विज्ञा
नमात्रेण जीवन्मुक्तः प्रजायते । ब्रह्मासनयुतं
देवि नादविन्दुसमन्वितं । वामने त्रार्णसंयुक्तं चि
तस्वरूपं परापरं । एकाक्षरी सिद्धविद्या मंत्रा

निरु-
जं.
ध

जी कुलेश्वरि । विगुणाव कूर्चपुगंलज्जापुगं ततः
परं । दक्षिणे कालिके चेति समबीजानि योजयेत् ।
अंतेवह्निवधूं दद्याद्विद्याराज्ञी प्रकीर्तिता । सर्वमं
त्रमयी विद्या सृष्टिस्थित्यंतकारिणी । अपि चेत्तत्र
तत्समानारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् । अनिरुद्ध
सरस्वत्याः समो मंत्रोऽस्ति वै तदा । ब्रह्मा रुद्रश्च वि
स्मृश्च सर्वदेवा उपासकाः । वेदागमपुराणेषु व
दिता कालिकाप्रभा । कालिका कामपीठेषु सर्व
कामप्रदायिनी । स्वर्गे मर्त्ये च पाताले ये केचित्
संति भैरवाः । ते सर्वे कालिकापुत्रास्ते मुक्तानात्र
संशयः । संकेतमार्गाद्देवेषु नाभिषेकं गुरुक्रमा
त् । पूजाकाले विशेषेण तं त्यजेदंत्यजं यथा । भै
रवोऽस्य ऋषिः प्रोक्तः उल्लिख्य छन्दः प्रकीर्तितं ।
देवता दक्षिणाकाली अनिरुद्धसरस्वती । ह्रीं बी
जं ह्रं शक्तिश्च क्रींचैव कीलकं स्मृतं । धर्मार्यका
ममोक्षेषु विनियोगः प्रकीर्तितः । न्यासजालपुरा
प्रोक्तं नानातंत्रेषु पार्वति । न्यासजालयुतो मंत्री
वीरभावेन पूजयेत् । विपंचारे महापीठे योनिपी
ठं प्रपूजयेत् । थायेत् काली करालास्यापीनोत्त
तपयोयरा । महामेघप्रभा श्यामा चौररावा चत

भुजो । सद्यश्छिन्नशिरः खड्गवामोर्द्धायः कराम्बुजा
म् । अभयंवरदं चैव दक्षिणोर्द्धायः पाणिको । पंचा
शङ्खमुण्डालीगलडुपिरचर्चितो । हृक्कदयगल
द्रक्तयागविष्फुरिताननो । शिवाभिर्चौरावाभिश्च
तर्दित्त समन्वितो । शवानो करसंघातैः कृतको
र्ची हसन्मुखी । दिगम्बरी मुक्तकेशी चन्द्रार्द्रकृत
शेखरा । शवरूपमहादेवरूपदयोपरि संस्थितो ।
महाकालेन च समं विपरीतरतातरां । मदिरावृ
णनयनोस्मेरा ननसरोरुहो । अट्टहासो महारौ
द्री सर्वदानन्द कारिणी । एवं संचिन्तयेत् काली
प्रमशानालयवासिनी । एवंथात्वा यजेद्दीरोनिशा
योकुलमन्दिरे । मानसं पूजनं कृत्वा कुलप्रथं स
माहरेत् । मानसं पूजनं नैव गच्छेत् पितृकानने ।
सपापिष्टेयजेनैव काली कलुषहारिणीम् । उच्चै
र्नोच्चारयेन्मंत्रं मनसा च स्मरेन्मनु । तत्रचावाहनं
नेष्टं कामाख्यायां कुलेश्वरि । आराधय मनसाभक्ता
वाह्यपूजामथाचरेत् । आत्मशुद्धिं द्रव्यशुद्धिं कृत्वा
पात्राणि विन्यसेत् । अर्घ्यपात्रादिकं तत्र विन्यसेद्दि
पिपूर्वकं । पीठपूजां विधायाथ पूजयेत्तत्र देवतां ।
चिन्तयेत् परयाभक्ता विधिदृष्टेन कर्मणा । आ

निरु-
तं.
५

सनं स्वागतं पाद्यमर्घ्यं माचमनीयकं । स्नानं वस्त्रं
पवीतं च भूषणानि च सर्वशः । गंधं पुष्पं धूपदी
पौ मधुपर्कततः परं । मंत्रमुच्चार्य दातव्यं तर्पणं
च ततः परं । माल्यानुलेपनं चैव पंच पुष्पांजली
स्ततः । पुनः प्रपूजयेद्देवीं महाकालेन लालितो ।
षोडशोपचारयुक्तां स्रष्टौ पूजां प्रकीर्तिता । अष्टा
भिः शक्तिभिश्चापिलोकपालैश्च समतः । पीठं
त्रक्रमाद्यागः स मार्गपरमः स्मृतः । पीठेनैव स
मस्तेन वह्निरावरणं विना । मंत्रं पूर्वकृतो यागो
नित्ययागः समथमः । केवलं पुष्पयागस्तु क
निष्ठपूजनं भवेत् । तत आज्ञां समादायावरणं च
प्रपूजयेत् । कमलो मुकुटं मूर्द्धिण कर्णे चक्रा
ले ततः । गुरुपदं किं ततो देवि महाकाले ततः
परं । पुष्पवर्णं महाकाले जटाभारान्वितं प्रिये ।
त्रिनेत्रं शवरूपं च शक्तियुक्तं निरामयं । दिगम्ब
रं चौरूपं नीलांजनसमप्रभं । निर्गुणं च गुणा
धारं कालीस्थानं पुनः पुनः । काली कपालिनी
कुब्जा प्रथमे च त्रिकोणके । दलाष्टे पूजयेद्देवि
पूर्वादिक्कमयोगतः । बाली नारायणी चैव कौ
मारी च महेश्वरी । अपराजिता च चासुखा वारा

ही नारसिंहिका । चतुर्द्वारे यजेद्देवि असितोंगादिभे
रवान् । असितोंगो रुरुश्चण्डः क्रोधो भीषण एव च ।
उक्तश्च कपाली च संहारक इति क्रमात् । पूर्वादिक्
मतो देवि द्वारि द्वारि द्वयं द्वयं । उन्नादिदशादिक् पा
लान् दशादिक् प्रपूजयेत् । खड्गं मुण्डं यजेद्दामेहस्ते
च कुलसुन्दरि । पूजयेद्दक्षिणेहस्ते अभयं च वरं त
था । पुनश्च पूजयेद्देवीं सायुधं च सवाहनं कुल्लुकां
मूर्द्धिण संजण रुदि सेतं विचिन्तयेत् । महासेतं कं
ठदेशेनामो योनिं विचिन्तयेत् । सेतं तत्र प्रणवं देवि
रुदिस्थं ते प्रपूजयेत् । निजबीजं महासेतं कंठदेशे
विचिन्तयेत् । सविन्दुमातृकायुक्तानामभिमध्ये विचिं
तयेत् । कालीकूर्चं वधूर्माया फट्कारांतं सुरेश्वरि ।
पंचाक्षरी कालिकायाः कुल्लुकां परिचिन्तयेत् । ता
रायाः कुल्लुका देवी महानील सरस्वती । अन्पासां च
वधूर्बीजं कुल्लुकापरिकथ्यते । कालीकुल प्रवृत्ता
नां पूजायामेवमाचरेत् । अष्टोत्तरशान्तं जप्त्वा पुनः
पूजां प्रकल्पयेत् । पुनः प्रपूजयेद्देवीं महाकालेन
लालितां । ततस्तत्कवचं देवि स्तवं च प्रपठेत्ततः । इ
ति श्रीनिरुत्तरतंत्रे शिवपार्वती संवादे द्वितीयः प
टलः २ श्रीदेव्युवाच । भगवन् सर्वदेवेश सर्वभूत

निरु.
ते.
६

नमस्कृतः । सर्वमे कथितं देव कवचं न प्रकाशितं । क
थयस्व सुरश्रेष्ठ यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रणि । श्रीशिव उवा
च । सिद्धकाली शिरःपात्र ललाटे पात्र दक्षिणा । का
लीमुखे सदा पात्र कपाली पात्र चक्षुषी कुक्ष्या गण्डौ
सदा पात्र वदने कुरुकुल्लिका । विरोपित्यथरं पात्र
विबुक्कं विप्रचित्रिका । उग्रा कर्णौ सदापात्र नासासु
ग्रप्रभातथा । कंठे दीप्ता सदापात्र ग्रीवां नीलाप्रभा
वत्तवत्तःस्थले पात्रचना पृष्ठे मात्रासदावत् । मुद्रा
नाभिं सदा पात्रमिता लिंगं सदा वत् । रतिप्रियालिं
गमूले गुह्यं शिवप्रियावत् । श्रुणा तालुमूले हि
रसनां तरुणा तथा । महाकालप्रिया जातु विकटा
पात्र जंचयोः । श्मशानवासिनी भार्या पुत्रं पात्र दि
गम्बरी । भवने मन्त्रहासा च मातरं मे सुरेश्वरी । रा
जस्थाने चौररावा सततं पात्र कालिका । यर्मे पात्र
चौररूपा अथर्मे मुण्डमालिनी । करकांची पात्र नि
त्यं कालिकासर्वदावत् । कामबीजत्रये पात्रनाभि
तः पादमेव च । कूर्चबीजयुगं पात्र सदामे नाभिदे
शतः । शक्तिबीजद्वयं पात्र ब्रह्मरन्ध्राननं पुनः । का
मबीजद्वयं पात्र पूर्वस्यादिशि सर्वदा । कूर्चबीज यु
गं पात्र दक्षिणस्यां सदावत् । शक्तिबीजयुगं पात्र

प्रतीच्या सर्वदा शुभा । वह्निजायाचोत्तरस्योदिशि पा
तु चमां सदा । विद्यारत्नीच सर्वासामनिरुद्धसरस्व
ती । कालिका कवचं दिव्यं यः पठेत् यत्नतः सुधीः ।
भूतप्रेतपिशाचायाः कुष्माण्डा राक्षसा ग्रहाः । तस्य
हरात् पलायंते सत्यं सत्यं न संशयः । श्रीदेवुवाच ।
शंकरोयांस्तुतिं कृत्वा सर्वसिद्धीश्वरोऽभवत् । तां
मे कथय देवेश यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति । श्रीशिव उ
वाच । ॐ ॐ कारेण शिवारूढे नीलनीरजलोचने । त्रै
लोक्येकमुखे दिव्ये कालिकायै नमोऽस्तुते । १ । प्र
त्यालीटपदे घोरे सुण्डमालाप्रलम्बिते । त्रिवे लम्बो
दरेभीमे कालिकायै नमोऽस्तुते । २ । नवयौवनस
मन्त्रे गजकुम्भीपस्तनि । वागीश्वरि शिवेशान्ते
कालिकायै नमोऽस्तुते । ३ । ललज्जिह्वे हरालोके
नेत्रत्रितयभूषिते । घोरहासोत् करे देवि कालिका
यै नमोऽस्तुते । ४ । व्याघ्रचर्माश्वरथरे खड्गकर्त्री
करेथरे । कपालेन्द्रीवरे वामे कालिकायै नमोऽस्तु
ते । ५ । नीलोत्पलजलाभासे सिन्दुरेन्दुमुखोदये ।
स्फुरद्वक्त्रोष्ठदशने कालिकायै नमोऽस्तुते । ६ । प्र
लयानलधुम्नाभे चन्द्रसूर्याग्निलोचने । शैलावासे
शुभेमातः कालिकायै नमोऽस्तुते । ७ । वल्लभाभ

निरु.
ते.
७

जलौचे च शवमथ प्रसंस्थिते । प्रेतकोटि समाशुक्ते
कालिकायै नमोःस्तुते । ८ । कृपामयि हरेनातः सर्वा
शापरिपूरिते । वरदे भौगदे मोक्षे कालिकायै नमोः
स्तुते । ९ । इत्येतत् कालिकास्तोत्रं यः पठेद्भक्ति संयुतः
कृतकृत्या भवेन्मन्त्रीनाम्न कार्या विचारणा । इति नि
रुत्तरतंत्रे शिवपार्वतीसंवादे तृतीयः पटलः । ३ ।
श्रीदेव्युवाच । पूजय कथितादेव पुरश्चर्या च कीट
शी । कथयस्व सुरश्रेष्ठ यदि स्नेहोऽस्ति मीमांसति । श्री
शिव उवाच । उन्नमा मानसी पूजा वात्या पूजा कनी
यसी पूजया लभते पूजां जपात् सिद्धिर्न संशयः ।
होमेन सर्वसिद्धिः स्नानस्माञ्चितयमाचरेत् । वीरा
णां मानसी पूजा दिव्यानां च कुलेश्वरि । आसनानि
च नाडीनां संकेतं शृणु साम्प्रतं । एतज्ज्ञानं विना
देवि पुरश्चर्या न जायते । आसनं प्राणसंरोधः प्र
त्याहारश्चधारणं । ध्यानं समाधिरेतानि योगांगा
नि भवन्ति षट् । आसनानि कुलेशानि यावन्ती जी
वजंतवः । चतुरशीतिलक्षाणां जंतवः समुदाख्य
ताः । आसनेभ्यः समस्तेभ्यः साम्प्रतं हृदयमुच्यते ।
एकं सिद्धासनं नाम द्वितीयं कमलासनं । नाडीनां
समूहो देवि व्यक्तश्चास्ति खगाणवत् । तत्र नाड्यः

समुद्भूताः सहस्राणां हि सप्ततिः । प्रधानं प्राणवा
हिन्यः स्वयं तत्र दश सृताः । ईडा च पिंगला चैव स
सुषुम्ना चैव कीर्तिता । गान्धारी हस्ति जिह्वा च पूषा
चैव यशस्विनी । अलम्बुषा कुङ्कुमैव शोखिनी च द
श सृताः । एवं नाडीमध्ये चक्रं विज्ञेयं शक्तिचक्रके ।
ईडायाः पिंगलायाश्च मध्ये यत्नतः सुषुम्ना । इयं च
त्रिगुणा ज्ञेया ब्रह्म विस्मृतिवात्मिका । रजोगुणा
धजाख्या च चित्रिणी सत्त्वसम्पदा । तमोगुणा ब्रह्म
नाडी कार्यभेदक्रमेण च । ईडायाः पिंगलायाश्च प
ताः सर्वाः प्रकीर्तिताः । एताश्च प्राणवाहिन्यः सोम
सूर्याग्निदेवताः । ईडा नाडी स्थिता वामे दक्षिणे चै
व पिंगला । सुषुम्ना च तयोर्मध्ये चन्द्रसूर्य प्रभे
दतः । वायवश्चैव विज्ञेया मनश्चन्द्रात्मके रुदि ।
प्राणोऽपानः समानश्चोदानव्यानौ च वायवः । रु
दि प्राणो गुदेऽपानः समानो नाभिदेशतः । उदा
नः कंठदेशे स्थाद्वानः सर्वं शरीरगः । नागः कू
र्मोऽथ कृकरो देवदत्तो यने जयः । प्राणायाः पंच
विद्याता नागायाः पंचवायवः । एते नाडी सम
स्तेषु वर्तन्ते चात्यसंज्ञकाः । गुणवद्भेदो यथा जीवः
प्राणपानेन कर्षति । अपानः कर्षति प्राणं प्राणा

तिरु-
ने-
८

पानंचकर्मणि । अथ ऊर्द्धस्थिता वेतौ योजनानाति स
योगवित् । हंसगतिः प्रकृतिर्ज्ञेया ओंकारः प्रकृते
गुणः । हकारेण वहिर्याति सकारेण विप्रोत्पन्नः
हंस इति परं मंत्रं जीवोजपति सर्वदा । षट्शतानि
दिवा रात्रौ सहस्राण्येकविंशति । यत्तत्संख्यायु
तं मंत्रं जीवोजपति सर्वदा । अजपानामगायत्री
योगिनां मोक्षदायिनी । अजपा च द्विधा प्रोक्ता व
क्ता गुमाक्रमेण च । वक्ता च द्विविधा प्रोक्ता हृदि
स्थाने व्यवस्थिता । ठकाराकारगुमाचशिवश
क्तिः प्रकीर्तिता । चन्द्रबीजं ठकारं च तं बीजं मृ
णु उच्यते । अजपार्थमयी गुमावाहिजाया प्रकी
र्तिता । अस्याः संकल्पमात्रेण सुरश्चरणा मुच्य
ते । प्राणायामादि षट्केन प्रत्याहारः स उच्यते ।
प्रत्याहारसहस्रेण जानीयाद्धारणं शुभं । धा
रणं द्वादशप्रोक्ता ध्यानं ध्यानविशारदैः । ध्या
नं द्वादशकैरेव समाधिरवधीयतां । यत्तत्समा
धेः परं ज्योतिरनंतं विप्रतो मुखं । अस्मिन् दृ
ष्टे क्रिया काचिद्वा तायातं न विद्यते । यथा सिं
हे गजव्याघ्रे वा दत्तं च शनैः शनैः । तथैव च
लितौ वायुरन्यथा हति सायकं । चरतां च च

रादीनां विषयेषु यथाक्रमे । प्रत्याहारे तथा चैवं
प्रत्याहारादिरुच्यते । करणकुम्भकादेवि समा
धिश्च प्रजायते । पुष्पांतरगतं ज्योतिर्भुवोर्मध्ये
प्रतिष्ठितं । तच्चित्तनेकुलेशानियोगिनां पूजनं
महत् । ज्योतिषोचित्तने चैव ध्यानं विषयसंस्कृतिः
निर्गुणादिकभावेन वीराणां शृणु भूलोकं । स
गुणाज्ज्योतिषो मुर्तिरुदिस्या कालिका स्मरेत् । आ
पादं शीर्षं पर्यंतं पूज्या यत्नादिभिः प्रिये । ब्रह्माण्डा
द्भवद्वाणि चर्च्य चोष्णादिकानि च । फलेषु च य
थागतं वस्त्रालंकारभूषितं । तत्सर्वं मनसा देयं
कालिकायै पुनः पुनः । पेये जलनिधेर्मानंदं च
गिरिमानतः । यत्नेनैव प्रदद्यात् कालिकायै पुनः
पुनः । इयं च मानसी पूजा कथिता वरवर्णिनि ।
निर्बीणां दिव्यभावैस्त्ववीरभावैः समानता । इदं त
त्तज्जपाम्नायं ज्ञात्वा पुरश्चरणमाचरेत् । निजा
म्नायं विना देवि न कुर्याच्च पुरस्क्रिया । तस्मात्
सर्वप्रयत्नेन निजाम्नायं विचिन्तयेत् । उत्तराम्ना
योदितं सर्वं कालीकुलकुलेश्वरि । सर्वाम्नायो
दितं तत्तं श्रीकुलचक्रमेण त्व । उत्तराम्नायोदि
ता विद्या भैरवी त्रिपुरसन्दरी । मातंगी पश्चिमा

निरु.
ने.
५

१
म्रायेदक्षिणाम्रायेचतावुभौ । धूमाचत्वरिताचैव
पूर्वाम्रायेप्रतिष्ठिता । त्रिपुरावगलाचैवमहा
विद्याविशेषतः । दक्षिणाम्रायोदिताःसर्वाःपशु
भिःपूजिताःसदा । कालीकूर्चैवधुजीयाप्रणवेवा
गभवन्प्रियो । मूलहस्ताचयाविद्योत्तराम्रायोदि
तासुभा । द्वाविंशत्यक्षरीविद्यादक्षिणाम्रायेप्र
तिष्ठिता । लक्षद्वयंजपेद्विद्यांदिवात्राविप्रभेदतः
दिवालक्षंजपेद्विद्यां हविष्पाशीसदासुचिः । दशो
शंजज्ञयाहहोतदशोशंचतर्पयेत् । तदशोशा
भिषेकंचतीर्थतोयेनपावति । तदशोशंहवि
ष्पान्नैर्मोजयेद्भक्तितोद्विजान् । पाशवंकथितं
कल्पंमृणवीरंरततःपरं । तक्त्यामगतेदेविस्व
कुलंपरिचिन्तयेत् । श्रानीयकांतांसुशीलांकु
लभक्तोकुलार्चने । शक्तिचक्रंदिधाकृत्वाशक्ति
भालेलिखेत्ततः । तत्रकामकलांदेवीशिवको
णोविलेखयेत् । तन्मध्येदेवमंत्रंतुलोच्छितंक
मलांचितं । तत्रदेवीसमावाह्यथात्वातत्रप्रपू
जयेत् । ततस्तच्छक्तिकर्णचक्रमिच्छन्दःसमन्वि
तं । मूलमंत्रंविधाहत्याकथयेद्दामकर्णके । अ
थप्रभृतिदेवित्वंकुलदेवार्चनेकुरुगुरोरात्म

१
द्रिक्कृत्वा प्रवर्तः हं कुलर्चने । ततः पश्चात् कुलागारे
कुलचक्रं लिखेत् प्रिये । तत्र पूजा कुलद्रव्यैः कियते
भक्तिभावतः । तत्र चावाहनं नास्त्यतो देवी स्वरूपि
णी । पूजयित्वा यथा त्यायं तत्र चिंतापरो भवेत् । त
त्र चिंतापरो मंत्री जपेत् स्रक्षं कुलाकुलं । दशांशं जड
या ह्रौं आसवेः पललावितैः । तद्दशांशं तर्पणं च
सुधापललसंयुतैः । अभिषेकं तद्दशांशं तीर्थतोये
नपाद्यति । कुलद्रव्यैस्तद्दशांशं भक्तितो भोजयेद् द्विजा
न् । आदावंते च मध्ये च शक्तिं भोजयेत् कुलं । त
दभावे कुलेशानि शक्तिं वा त्रयं पूजयेत् । तासां च कु
लचक्रांते मनसा च त्रयं पूजयेत् । पुरश्चरणकाले च
यदि शक्तिं त्रयं पूजयेत् । तस्य पूजा जपो होमोऽभिचा
रा यच्च कल्पते । तस्मात् सर्वं प्रयत्नेन शक्तीनां पूज
नं चरेत् । पुरश्चरणकाले च संख्यानस्मरिता यदि
शक्तीनां हि कुमारीणां द्विजातीनां कुलपालिनां ।
तोषणं कुलद्रव्येण भोजयेच्च पुनः पुनः । सम्प्रदाय
विदेविद्वान्दद्यात्तु गुरुदक्षिणां । वस्त्रालंकारभू
षाद्यैर्भूषयेत् कुलगुरुणा प्रिये । तत्सुतं तत्सुता
म्बापितत्पत्नी वा कुलेश्वरि । पूजयेत् परया भक्त्या
मंत्रसिद्धिं लभेद्यतः । इति निरुत्तरतंत्रे चतुर्थः

निरु.
जे.
१.

पटलः ४ श्रीदेववाच । कीदृशी रजनी देवी पूजयेत्
किं निवेदयेत् । तस्या वा कीदृशी पूजा गायत्री चैकी
दृशी । जपे वा कीदृशं देव पुरश्चर्या च कीदृशी । सा
यने कीदृशी तस्या वद मे परमेश्वर । श्रीशिव उवाच ।
तिलोभा कामनाहीनानिर्लज्जा दन्दवर्जिता । शिवा
सत्त्वगता सा थीस्तेच्छया विपरीतगा । एवं सारजनी
देवी त्रिषु लोकेषु गोपिता । आत्मना पूजने सैव समू
ले कुलवर्त्मना । अक्षोरं तर्गते ज्योतिर्भुवोरंतः प्रति
ष्ठितं । यतो रूपं परं ज्योतिस्तदेव कुलमन्दिरे । मम
सा साथकं वीक्ष्य कीदृशं नात्यतितामृतं । तेनामृतेन मू
लेन तर्पयेद्रजनीं स्वयं । कुलनाथं कुलागारे नियो
ज्य भावयेच्छिवं । आसोच्छासे च गायत्री च जपा ब्र
ह्मरूपिणी । अजपारजनी गायत्री ब्रह्म गायत्री च यो
गिना । अजपारजनी गायत्री रजन्तारजनी जपेत् ।
न जपेदिव सेविहान् ब्रह्म विद्यामि कोपरां । जपेत्
रकमाप्नोति इहैव दुःखभाग भवेत् । कलानाथं स
मानीय नियोज्य कुलमन्दिरे । योजयित्वा जपेन्मंत्रं
कुलकेन च ताडयेत् । विंशत्या महती पूजा प्राप्तेन
शतधा भवेत् । रजन्ताः कथिता पूजा ध्यानं च तत्तत्
चिन्तते । संकेततः कलानाथं साथयेदेकचेतसा ।

रजनीमूलयोगेननिर्वाणपदवीव्रजेत् । शठंच
बुल्लुकंभूर्जेसंकेतहीनदामिकं । सन्मज्जसाथयेहि
यामहामोक्षप्रदायिनी । यथाहाकामतोवापिलोभा
हानिजमन्दिरं । कारयेद्दयदिसापूजार्गोरवंतरकंव्र
जेत् । संकेतजट्टंज्ञात्वासाथनंशिवसाथनं । अन्य
थाडःखमामोतिसयातिनरकंधुवं । प्रकृत्याथव्र
जेदापिज्ञात्वायच्चप्रपूजयेत् । सोऽपिनिर्वाणतां प्रा
प्यपुनरावृत्त्यभूतले । अभेदप्रकृतिंज्ञात्वाजपहो
मादिकंचरेत् । सर्वदेवस्वरूपंचसर्वमंत्रस्वरूपि
णी । प्रकृतेस्तत्त्वमास्यायकैवल्यंयातिनिश्चितं ।
प्रकृतेस्तत्त्वविदेविनसयोनौप्रजायते । अशोपि
तमनाचर्यस्त्रीशुमथेषुसव्रते । स्त्रीकारेसिद्धि
हानिःस्यादौरवंतरकंव्रजेत् । लघार्तश्चत्तृषार्तश्च
कालिकोनैवपूजयेत् । पूजयेद्दयदिदेवेशिकुडा
भवतिकालिका । साथकेक्षोभमापन्नेदेवीक्षोभः
प्रजायते । तस्माद्भुक्ताचपीत्वाचपूजयेत्कालि
कोशुभा । विनापीत्वासुरांभुक्तामत्स्यमांसंरजस्व
ला । योजयेद्दक्षिणंकालीतस्यडःखंपदेपदे ।
दिव्यभावंवीरभावंविनाकालीप्रपूजयेत् । पूज
नेनरकंयातिनस्यडःखंपदेपदे । लतासर्वविना

निरु.
ने.
११

देविकलौकालीनपूजयेत् । पशुभावाश्रितो देवि
यदिकालीप्रपूजयेत् । सैरवं नरकं याति यावदा
हतसंज्ञवं । लतादर्शनमात्रेण कालिकादर्शनं
भवेत् । दृष्ट्वा च सुन्दरीशक्तिं कालीतत्रैव चिंतये
त् । शून्यागारे शमशाने वा पातरे निर्जने वने । न
दीतीरे पर्वते वा शक्तिं तत्र प्रपूजयेत् । एकाकी
पूजयेच्छक्तिं निःशोकं भयवर्जितः । गुरुं विना
नसंगी स्यात्संगी स्यान्नरकं व्रजेत् । संगश्च धन
हानिः स्यात्सर्वे संगो हि नश्यति । हृत्तीयागंततः
पूजां रात्रौ पर्यटनं प्रिये । एकाकी संचरेद्दीरो निः
शोकः संगवर्जितः । रात्रौ पर्यटनं नास्ति न रात्रौ
शक्तिपूजने । नार्चयेत्कालिकां देवीं शाश्वतीं
सखामोक्षदां । मधुमां संतप्या मत्स्यं मुद्रां च मैथु
नं विना । ब्राह्मणो वीरभावेन कालिकायै निवेद
येत् । पूजाद्रव्यं महेशानि पशुर्वा यदि पश्यति
तद्रव्यं च जले दित्वा रुष्टदेवं सचिंतयेत् । पूर्वं
शठं बुद्धकं च मुखं च दाम्भिकं प्रिये । एते च पाशा
वाः प्रोक्ताः सर्वाभावाश्रितां त्यजेत् । पशुभिर्दर्शि
तं द्रव्यं देवेभ्यो न निवेदयेत् । कुलपूजां कुलद्रव्यं
कुलस्त्रीकुलमंगलं । गोपनीयं पशोरग्रे प्रका

शान्तरांभवेत् । ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रश्च कुल
योगतः । पंचमैः सृजयेत्कालीमोक्षार्थी च कलौ प्रि
ये । ब्राह्मणैः पीयते मद्येन मद्ये हि जपुंगवैः । कलावा
सवयोगेन तर्पयेत्कालिकां प्रिये । पाने भ्रांतिर्भवेद्
यस्य चूर्णा स्यादृक्क्रेतसोः । स पापिष्ठो यजेतैव का
ली कलषहारिणी । कालीतारां यथा छिन्नां त्रिपुरां
भैरवीं तथा । कलावासवयोगेन सर्वदा पूजयेद्दि
जः । श्मशानं भैरवीं चैव उग्रतारां च पंचमी । मातं
गीं च तथा प्रसादगलां भुवनेश्वरीं । राजराजेश्वरीं
बालात्वरितां महिषमर्दिनीं । कलावेताश्चासवैश्च
पूज्याश्च दक्षिणां विना । ब्राह्मणो वीरभावेन स्वरां पी
त्वा जपेत्तनुं । स्वराभावे च गोक्षीरं हि जोदयाद्युगे
युगे । द्रव्याभावे चातुकल्पैः पूजयेत्परदेवतां प
कादशं पावती पाते कर्मलोपनेन कारयेत् । न
कृते च गुरोरर्घ्या क्रमात्कोऽपि प्रलीयते । केवलं
विषयाशक्तः पतत्येव न संशयः । अग्रे च क्रवी
रभावेन कार्यं गुरुमन्त्रियोत्तभावे भ्रातृभिः सा
हं कार्यं चैव विधानतः । एष कृपात्रेऽपि वेदव्यं
एष कृपात्रे च भोजनं । शक्तियुक्तं वशेऽपि युगं
युगं विधानतः । शक्त्यच्छिष्टेऽपि वेत्तमयं वीरोच्छि

निरु.
ते.
१२

एव च वर्णं स्वज्येष्ठस्य च भोक्तव्यं कनिष्ठस्य न भोजये
त् । निजशक्तिं विना देवि शक्त्या छिष्टं पिवेद् द्रव्यदि ।
रौरवे नरके चोरेयावदिन्द्राश्च तर्दं प्राक्का समेव सेदय
स्तु भुंजीत चैकभाजने । परस्परमुपसर्गोत्सयाति नर
कं भुवं । एका समस्यो वीरो दिव्यो वा कुलसुन्दरी । स
यो पीत्वा वीरचक्रे रौरवे नरकं व्रजेत् । महासिद्धी
मरो वापि भुङ्क्ते पीत्वा परस्परं । सिद्धिहातिं पुर
स्कृत्य सयाति नरकं भुवं । विनाशक्तिं पिवेद् द्रव्यं वी
रो गुरुपरायणः । तथापि नरके चोरे पतत्येव न
संशयः । शक्त्यभावे कुलेशानि तद्रव्यं जलतः सि
पेत् । गुरुभावे तद्रुभागे च जलतो विनिवेदयेत् ।
इति निरुत्तरं तत्रे पंचमः पटलः । ५ । श्रीदेवुवा
च । रजनी पूजना देवदुते सिद्धिः कथं भवेत् । त
त्त्वं कथय मे सर्वं यद्यहं तव वल्लभा । श्रीशिव उवा
च । शृणु देवि प्रवक्ष्यामि लोकसंशयभेदकं । य
स्य विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तिः प्रजायते । अज्ञा
नतिमिराच्छन्ना प्रावयोः सति वर्जिताः । उक्त
ज्ज्ञेति निमज्जेति संसारजलयौजनाः । सर्वाना
र्यस्वमेवासि सर्वेऽहं पुरुषाः प्रिये । एतद्विज्ञा
नमात्रेण जायते सिद्धिः भाजनः । श्रीदेवुवाच

सर्वज्ञजगतां नाथ सर्वलोकहिते रत । केनैतत्
उत्तमिदं स्थापयन्नेवमुत्तमं कुरु । श्रीशिव उवाच ।
चपलासिवरा रोहेहे मगौरांगी पार्वति । संसारभे
दकं जाने कथं ने कथयाम्यहं । श्रीदेव उवाच । चपला
हे सावहिता महादेव भवाभ्यहं । संसारभेदकं तत्त्वं
कथयस्व कृपां कुरु । श्रीशिव उवाच । संसारभेद
कं जानेन प्रकाशयं कदाचन । प्रकाशयते यदा यस्मि
न्सहि मत्सदृशो भवेत् । भीत्या वा कर्षिता प्रीत्या
थ नादाहीनजातया । चार्ध्वगी सस्मिता प्रीता यौव
नाहितविग्रहा । वीक्ष्यमाणाननुक्षीणो प्रोक्षणास्य
चतत्परा । आनीय वीरभावेन स प्रीता चार्धदान
तः । विस्तीर्णमासने दत्त्वा भवत्याथानतत्परः ।
स्वयं मत्सदृशो भूत्वा निस्सहो विगतस्सहः । विन्दु
मात्रेण मदतस्य निनिधाय चक्रं । वशकारी गिरी
न्दजाता आस्ता करस्परजनी मथवा । निशीथे तव
लिदत्त्वा निरुक्तविधिना ततः । आचयोः प्रीतिजन
कं यथा त्वानतत्परकर्मणा । न कार्यः कर्मसन्देहो वृ
णालज्जाविवर्जितः । भवत्याभावमापन्नः प्रकृति
सस्मितप्रदः । उत्तरादेव फलेन स्मितसुस्मितद्वाव
मागते । मनोजासात्तु विज्ञाने क्रमेण परितोषिता ।

निरु-
ते.
१३

किंदातासिवरं त्वमेमथुतामूलतर्पिते । अथवास्थि
रथीर्निरीक्ष्यमाणो तव चक्रं रतिविग्रहं वीरः । अथ
तमथवा सहस्रं शतमष्टापिकं जपेत्सु । सत्तका
त्रिकेयविक्रमो मन्त्रस्य मम भावं प्रतियाति । विप्रा
स्ते तव मम पर्वणि नित्यं योगीन्द्रो भावनानि पुणः ।
कुरुते गुरुपदिष्टं भुवि भैरवभावमहेति । कथया
मिव रागे हेष्टुण तत्त्वं परात्परं । कथितं नैव कस्मै
चित्यदिसंसारमिच्छति । स्त्रीपुंसोः संगमे सौख्यं
जायते तत्परं पदं । तदा वयोश्च वित्तं याभ्यां ता
भ्यां कृतं न हि । भाजनः सर्वविद्यानां ब्राह्मणः का
मिनीगणे । वीराणां जायते श्रेष्ठो भुवि भुवि श्वा
स्पदं । आदयोर्मम स्वाप्तीति यः कुर्याद्विजितेन्द्रि
यः । योः सौकाली भजेद्भक्त्या स पवहिनवान्मथा ।
यः करोति स पर्याप्ते देवि सद्गुरुमार्गतः । सन्दे
हो नैव कर्तव्यो यदि संसिद्धिं मिच्छति । मनोरूपा
हि संसिद्धिर्जायते नात्र संशयः । कुलागारे लभे
त्सिद्धिं देवानामपि दुर्लभां । वर्त्तमाने पूजने त्वय
दिसन्देहभाजनः । लभते नैव संसिद्धिर्जनको
टिसहस्रकैः । इति कथितं परं यत्सहसा सिद्धि
विधायकं महेशि । जगदतिहरं विशेषतस्तस्मै

गशावाहिविधेहिदक्षिणां । श्रीदेवुवाच । प्रेय
सीतवदेवेशागिरीन्द्रस्यचतुर्दिनी । दक्षिणाकी
दृशीनाथवदतांचवदाम्यहं । एवमाकर्ण्यदेवेशः
सस्मितोलोललोचनः । स्वपश्यन्गिरीजावीक्ष्य
शृणुदेविवरानने । श्रुणुमरुणतल्पपातदेशे
निधायष्टशुलकचयुगलेक्रोडेप्रौढमालिङ्गनंय
त् । स्वरसवदनेभ्यः कर्मणायेनवक्षः सतत्वालि
गितादक्षिणाभेदसिद्धौ । इतिनिरुत्तरतंत्रेषष्ठः प
टलः ६ श्रीदेवुवाच । भगवन्सर्वजीवानांसाक्षी
त्वमसिहेप्रभो । अभिषेकंपुराप्रोक्तंकीदृशंकथ
यप्रभो । श्रीशिवउवाच । अभिषेकंचद्विविधंरा
जांचज्ञानिनामपि । राजाभिषेकंदेवेशिवैदिका
दिक्रियांचरेत् । ज्ञानिनामभिषेकंतुसर्वतंत्रेषु
गोपितम् । कुलचक्रंक्रमेणैवअभिषेकंचरेत्स
थीः । कुलनाथंगुरुंवीक्ष्यअभिषेकंगुरुश्चरेत् ।
सर्वशांतिकरंपुण्यं सर्वरोगनिवारणं । धनदं
कामदंचैवआयुर्बुद्धिकरंनृणां । सर्वसौभाग्यज
ननंमहापातकनाशनं । सर्वाशास्त्रकंदेविमंत्र
दोषप्रणाशनं । सर्वार्थसाधकंदेविधनवृद्धि
करंपरं । अभिचारहरंसर्वग्रहदोषनिवारणं ।

निरु.
ते.
१५

भूतावेशादिशमनेडाकिनीनां भयापहं । तेजो ह
डि करेदेविसर्वतीर्थफलप्रदं । स्त्रीगतेषु पिदो
षेषु शरीरेमानसे तथा । तत्तुकेणापि दष्टमवि
षपीडाविनाशने । तेजो ह्मासेव लेह्मासे बुद्धिह्मा
सेथनक्षये । विकारेदेशिकः कुर्याद्भिषेकं वि
चक्षणः । असौ भाग्ये च नारीणामभिषेकः प्रव
र्तते । पूर्याभिषेकी त्वनन्या नभिषेके प्रवर्तते ।
गुरुत्वं चलभदेविकर्मणा चाभिषेकतः । वैष्ण
वंगाणपत्यं च सौरः शैवः कुलेश्वरि । अभिषेकं
प्रकुर्वीत शाक्तश्च कुलभूषणः । मंत्रतंत्रं च स
र्वेषामभिषेकादिसिध्यति । अभिषेकेन सर्वे
षामधिकारी भवेदुत्तमं । अभिषेककृतो विप्रो ब्र
ह्मत्वं लभते शुभं । अभिषेककृतः क्षत्री विप्रथ
मं त्वमागतः । वैश्यः क्षत्रियतां याति सूद्रो वैश्य
त्वमागतः । अभिषेकेण सर्वेषां वज्रोऽपि वद्धतां
त्यजेत् । ब्राह्मणस्य सूर्यपाने ब्राह्मणं त्यजेत् क्ष
त्रात् । अभिषेककृते विप्रे सूर्यपानं विधीयते ।
आगमः पंचमो वेदः कुलमाश्रय पाठ्यति । शिवो
ऽपि पंचमो वर्णः सिद्धविद्यो जये यतः । सुव
र्णात्वं परित्यज्य शिवत्वं संप्रजायते । अभिषेकं

विना नैव ब्रह्मणः सपिवेत्सरो । प्रगल्भसिद्धवि
द्यां च संकेतज्ञस्ततो भवेत् । संकेतज्ञः कुलागा
रेनाभिषेकं समाचरेत् । अभिषेककृतो मंत्री कुल
पूजां समाचरेत् । कुलपूजाकृतो मंत्री पितृभूमिं
समाश्रयेत् । पितृभूमिकृतं स्थानं एकाकीविह
रेत्सदा । एकाकीविहारेऽहीरः प्रांतरे च त्रिप्रांतरे
तत्र सिद्धिं लभेदे विदेवानामपि दुर्लभा । कुला
चारं विना देवि तंत्रमंत्रं न सिध्यति । सिद्धविद्या
कुलागारेऽतं सिद्धिं निश्चितं । अभिषेककृतो
विप्रः सुरां दद्याद्युगे युगे । सुरापीत्वा जपेद्विद्यां
कुलागारे विशेषतः । विजयाचातुकल्पं च सुरा
भावेति वेदयेत् । आनन्देन विना भ्रंशो न च तत्प
ति देवताः । पंचमेनार्चयेत्काली कामाख्यायां
विशेषतः । कामाख्यायां विशेषेण कालिका सि
द्धिर्भावेत् । कुलाचारं विना देविकाली मंत्रं न सि
ध्यति । अभिषेकं विना देविकुलकर्म करोति यः
तस्य पूजादिकं कर्म चाभिचारयकल्पते । अभि
षेकं विना देवि सिद्धविद्यां ददाति यः । तावत्कालं
वसेद्योरेया वच्चन्द्रदिवा करो । ब्रह्मत्वं च हरित्वं
च शिवत्वं च कुलेश्वरि । सर्वसिद्धीश्वरत्वं च

निरु.
ते.
१५

भिषेकेण जायते । दिव्यो वीरश्च देवेशि कुलभक्ति
परायणः । अभिषेकं चरेद्दीप्तान्मोक्षार्थी कुलकर्म
सुविश्रुतः कुलधर्मेषु कुलद्रव्यपरायणः । स या
ति नरकं चोरेकांकां वा परजन्मनि । तस्मात्सर्वप्रय
त्नेन अभिषेकं समाचरेत् । अभिषेकं चरेद्देविश्च
पि वा स प्रः सरम् । वृद्धिर्द्द्वन्द्वतः कुर्याच्छिवश
क्तिं प्रपूजयेत् । गुरुं संपूज्य विपिवत्सर्गालंका
रभूषणैः । ततः सैकल्यविधिना गुरुणा वरणं
चरेत् । ततः पूजां चरेद्देव्याः पंचमैश्चष्टयकष्टय
क । प्रणम्य सद्गुरुं देवदेवी च साथकेश्वरः । गुरु
पूजां विधायाथ देव्याथानपरायणः । अभिषेकं
विधायाथ शुचौ देशे च देशिकः । मृत्यागारे नदी
तीरे विल्वमूलं त्रिपांतरे महात्रिपांतरे । त्रिप्रहरं
तरे । वापि निर्जने पितृकानने । ग्रामे पातालके
वापि पर्वते तटिनी तटे । देवतायतने वापि स्था
ने च परिचितयेत् । इति निरुत्तरं त्रे सप्तमः पट
लः ७ श्रीशिव उवाच । शिवशक्तिं च संपूज्य स्था
पयेद्दुष्टमुत्तमं । नातिद्रुसं नातिदीर्घं स्वर्गरोप्य
विनिर्मितं । विशेषाद्यस्य मंत्रे वा त्रिकोणे वापि
वित्यसेत् । कामवीजेन संप्रोक्ष्य वा भवेन्नैव ता

उयेत् । शक्त्वापारेसमारोप्यमाययापूरणंजनैः
मंत्रेणानेनतीर्थादिदेशिकस्तुप्रवित्तसेत् । ओ
गंगायाःसरितःसर्वाःसमुद्राश्चसरोसिच । सर्वे
समुद्राःसरितःसरोसिचजलाद्भूदाः । हृदाःप्रस
वणाःपुण्याःस्वर्गपातालभूषिताः । सर्वतीर्था
निपुण्यानिचटेकुर्वन्तुसन्निधिं । श्रीबीजेनप्रज
प्तेनपल्लवंप्रतिपादयेत् । कूर्चैर्नफलदानंस्या
त्स्त्रीबीजेनस्थिराचरेत् । सिन्धुरंवह्निबीजेनपुष्पं
प्रेतेनवित्तसेत् । मूलेनप्रणवेनापिडूर्वाद्या
द्विचक्षणाः । इन्द्रफट्स्वाहेतिमंत्रेणकुर्यादूर्ध्वेण
ताडनं । विचिन्त्यदेवीपीठं चतत्रावाह्यप्रपूजये
त् । अनेनैवविधानेनसर्वकर्मसुसुन्दरि । चट
स्थाप्यजेद्देविषट्कर्मसुविशेषतः । महापू
जाचरेद्दीमान्घोडशैरूपचारकैः । गुरुणाचम
हापूजाशक्तीनांचततःपरं । तस्यश्वात्सायकानां
चकुर्याच्चपरिपूजनं । कुमारीभ्योवल्लिंदत्वाकु
लजाभ्योविशेषतः । अभिषेकंततोदेविकुर्याच्च
गुरुमार्गतः । स्वतंत्रोक्तविधानेनमंत्रमुच्चारणैः
सह । चालयेत्तच्चटमंत्रमंत्रेणानेनदेशिकः ।
उत्तिष्ठन्नलकलससेवितोःशेषसिद्धिदः । स

निरु
ते.
१६

वृत्तीर्थास्वर्गो नमस्तस्मिन्मनोरथं । ईशानेन्दुस्म
रत्तोणीतदंतेभुवनेश्वरी । मंत्रेणानेनवाद्यानां
निर्योषैश्चानयेद्भुटं । अभिषिंचेद्भुटं शिष्ययजमा
नेपुरोहितः । सिंचेद्भुटं गृहेऽश्वेष्टः पल्लवैर्भूतसं
गमे । सिंचेद्दौर्गन्धर्वैर्मन्त्रदोषेचकरवीरजैः । यशो
यनायतेजस्वीफलकामेचभूतकैः । तलसीमंज
रीभिश्चसर्वपापक्षयार्थिभिः । सर्वतीर्थफलावा
सेः शाक्तानां विन्वसम्भवेः । अभिचारेनारसिंहैर
भिषेकं प्रचक्षते । कुर्यात्तन्मेषुगर्भेषुदोषेषुस्त्री
कृतेषु च । असौभाग्येन नारीणां हर्षाभिसेचने च
रेत् । अथवा । सर्वकार्येषु सिद्धार्थे हृदयाहृतप
ल्लवैः । अस्याभिषेकस्य दक्षिणामूर्तिं ऋषिरनु
ष्टुप्छन्दः शक्तिर्देवता सर्वसंकल्पसिद्धार्थे वि
नियोगः । ॐ राजराजेश्वरी शक्तिभैरवी कालभै
रवी । प्रमृशानभैरवी देवी विप्रानन्दभैरवी ।
विप्रताविप्ररादेवी तथा विप्रसुन्दरी । विप्र
रेशी महादेवी तथा विप्रमालिका । विप्रान
न्दिनी देवी तत्रैव विप्रान्तनी । पतास्त्वामभिषि
चतमंत्रपूजेन वारिणा । छिन्नमस्ता महादेवी
तथा चैकजटेश्वरी । ताराचजयदुर्गा च मूलिनी

भुवनेश्वरी । हरितालामहादेवी तथा चरति
चेंटिका । नित्याचनित्यरूपा च वज्रप्रसारिणी
तथा । एतास्वामीभिर्विचेंतमंत्रपूतेन वारि
णा । अश्वारूढा महादेवी तथा महिषमर्दिनी
उर्गा च नवडुर्गा च श्रीडुर्गा भगमालिनी । तथा
भगन्दरी देवी भगलिना तथा परा । सर्वच
केश्वरी देवी तथा दक्षिणकालिका । एतास्वा
मभिर्विचेंतमंत्रपूतेन वारिणा । हेमंकरी म
हाकाली चानिरुद्धा सरस्वती । मातंगी चान्नपू
र्णा च राजराजेश्वरी तथा । एतास्वामभिर्विचें
तमंत्रपूतेन वारिणा । उग्रचण्डा प्रचण्डा च
चण्डेशा चण्डनायिका चण्डा चण्डवती चैव च
ण्डरूपातिचण्डिका । एतास्वामभिर्विचेंत
मंत्रपूतेन वारिणा । उग्रदंष्ट्रा महादंष्ट्रा सुदं
ष्ट्रा त्रकपालिनी । भीमनेत्रा विशालाक्षी मंग
ला विजया जया । एतास्वामभिर्विचेंतमंत्र
पूतेन वारिणा । मंगलानन्दिनी भद्रालक्ष्मीः
कीर्तिर्यशस्विनी । पुष्टिर्भयाशिवासाध्वी य
शःशोभा जया धृतिः । आनन्दा च सनन्दा च
नन्दित्या नन्दपूजिता । एतास्वामभिर्विचेंत

निरु
ते.
१७

मंत्रपूतेनवारिणा । विजयामंगलाभद्रास्यतिः
शान्तिःक्षमापृतिः । सिद्धिस्तुष्टीरमापृष्टिःश्रीः
सिद्धिश्चरतिस्तथा । दीप्ताकांतिर्यशोलक्ष्मीरीश्व
रीबुद्धिरेवच । शक्रीरमायारतिर्त्रीक्षीजयंतीचा
पराजिता । अजितामानवीश्वेताश्रीतिस्तदितिरे
वच । मायाचैवमहामायामोहिनीलोभिणीत
था । कमलाविमलागौरीलावण्यमुखिसुन्द
री । उर्गाक्रियारुन्धतीचतथैवविग्रहात्मिका ।
चर्चिकाचापराज्ञेयानथैवसुरपूजिता । वैवस्व
तीचकौमारीतथामाहेश्वरीपरा । वैष्णवीच
महालक्ष्मीःकार्तिकीकौशिकीतथा । शिवदृ
तीचवासुण्डासुण्डमालाविभूषिता । पद्मास्त्रा
मभिषिंचेत्तमंत्रपूतेनवारिणा । इन्द्रोवद्भिर्य
मथैवनेत्रैर्वरुणस्तथा । पवनोऽथनदेशा
नौवल्मानन्दोदिगीश्वराः । समस्तसुराश्चायने
चमासपक्षदिनानिच । तिथयश्चाभिषिंचेत्त
मंत्रपूतेनवारिणा । रविःसोमःकुजःसौम्यो
शुक्रःशुक्रःशुक्रैःशुक्रः । राहुःकेतुश्चसततम
भिषिंचेत्तनेग्रहाः । नक्षत्रेकराण्योगोस्त
सिद्धिस्ततःपरम् । दग्धपापंतथाभद्रायोगो

वाराः क्षणास्तथा । वारवेलाकालवेलादण्डाराशाद
यस्तथा । अभिविचिंत्य सततं मंत्रपूजेन वारिणा । अ
सितांगोरुरुश्चण्डः क्रोथ उन्मत्त संतकः । कपालीभी
षणाख्यश्च संहारोऽष्टौ च भेरवाः । एते त्वामभिवि
चिंत्य मंत्रपूजेन वारिणा । डाकिनी पुत्रिका चैव राकि
णी पुत्रिका तथा । ततश्च रेकिणी पुत्री देवी पुत्री त
त परं । मातृणां च तथा पुत्री चोर्द्ध सुख्याः सुताश्च याः
अथो सुख्याः सुताश्चैव बाल सुख्याः सुताः पराः । ए
ता त्वामभिविचिंत्य मंत्रपूजेन वारिणा । ब्रह्माविस्मय
रुद्रश्च ईश्वरश्च सदाशिवः । एते त्वामभिविचिंत्य मं
त्रपूजेन वारिणा । पुरुषः प्रकृतिश्चैव विकाराश्चैव
षोडश । आत्मा परात्मा जीवात्मा ज्ञानात्मा परमात्म
नः । आत्मानश्चात्मनश्चैव स्थूल सूक्ष्माश्च येऽपरे ।
एते त्वामभिविचिंत्य मंत्रपूजेन वारिणा । वेदादिबी
जं ह्रस्वी जं स्त्रीबीजं तन्त्रिकेतनं । शक्तिबीजं रमाबी
जं सथाबीजं च केवलं । चित्ता रत्नं महाबीजं नारसिं
हं च तारकं । मन्त्र एतद्भेरवं दौर्गाबीजं श्रीपुरुषोत्त
मं । गाणपत्यं च वाराहं कालीबीजं भयापहं । त्वा
मेवमभिविचिंत्य मंत्रपूजेन वारिणा । वह्निश्च वह्नि
जायावव षट्कुचं मतः परं । वौषट्कारं त्रफट्का

निरु.
ने.
१५

रमभिर्विचंतु सर्वदा । नश्यंतु प्रेतकुष्माण्डा राक्षसादा
नवाश्रये । पिशाचगृहकाशुताश्रमिषेकेन तर्पिताः
अलक्ष्मीः कालकर्णीव पापानि स्रमहन्ति च । नश्यं
तु चाभिषेकेणा तारावीजेन ताडिताः । रोगाः शोका
श्च दारिद्र्यं दौर्बल्यं चित्रविभ्रमं । नश्यंतु चाभिषेके
णमन्मथेन च ताडिताः । तेजो ह्रासो बुद्धि ह्रासः श
क्ति ह्रासस्तथैव च । नश्यंतु चाभिषेकेन शक्तिवीजे
न ताडिताः । निरामिषा महारोगा डाकिन्यो मातरस्त
था । चोराभिचाराः क्रुराश्च ग्रहनागास्तथैव च । नश्यं
तु चाभिषेकेन कालीवीजेन ताडिताः । नश्यंतु विष
दं सर्वं सम्पदः संतु सस्थिराः । पूर्णाभिषेके शाक्तानां
पूर्णाः संतु मनोरथाः । एवमासिंच्य शिष्यं तु पुनः
पूजो समारभेत् । शिष्येः पितृवसं पूज्य गुरवे दत्ति
णा ददेत् । गोभूमिः स्वर्णरूपं च नाना रत्नानि पार्श्वेति
सर्वं स्ववातदहं स्वातदहं वापि दक्षिणा । श्रीविद्यां
सिद्ध काली च तारां वामहिष्ठमर्दिनी । शिष्याय भ
क्तियुक्ताय प्रदद्यात् ऐशिकः स्वयं । श्रीविद्यां कालि
कां तारां योजयेत् परमेश्वरी । तस्मै नैव प्रदातव्यं आ
सां मंत्रं विना प्रिये । प्रणाम्य दण्डं च ह्रमौ ततश्च परि
कल्पयेत् । त्रैलोक्योषितां नाथ किं करोमि वदस्व

मे । श्रीगुरुवाच । कुलाचारं च भो वत्स सगोप्यं कु
लाचारं च भो वत्स सगोप्यं कुरु सर्वतः । स्वशक्तिं कोलि
कीकृत्वा तत्र पूजां प्रकल्पयेत् । सिद्धमन्त्री यजेच्छक्तिं
कायेन मनसापि वा । परयोषां विशेषेण सिद्धमन्त्री प्र
पूजयेत् । एतानि कुलकर्माणि गुरुभिरुदितानि च ।
यावन्नेव सिद्धमन्त्री जावच्च स्वकुलं व्रजेत् । इति श्री
तिरुत्तररत्ने त्रेपाद्वींशेऽध्यायेऽष्टमः पटलः ५
श्रीदेवुवाच । देवदेव महादेव सर्वसिद्धीश्वर प्रभो ।
सिद्धमन्त्री भवेत्केन कर्मणा वद मे प्रभो । श्रीशिव उ
वाच । श्रुतीयमंगलं रम्यं कुलभक्तं कुलार्चने । स्व
चक्रं विविधं कृत्वा शक्तिभाले लिखेत्ततः । तत्र का
मकलां देवीं वीरकोणोलिखेत्प्रिये । तन्मध्ये देवमे
त्रं च विहितं कामलां छित्ते । तत्र देवीं समावाह्य
पूजयेत् । ततो लक्ष्म्यं च संजप्य स्थिरधीः
कुलसायकः । ततस्तच्छक्तिकर्णे चक्रं विच्छन्दः स
मन्विते । मूलमंत्रं त्रिधा वृत्त्या कथयेद्दामकर्णके
अथ प्रभ निशक्तिस्त्वं कुलदेवार्चने चर । शरीराज्ञां
समादाय हृणालज्जां विवर्जिता । शिवोक्तविधि
ना देवकरिष्यामि कुलार्चनं । ब्राह्मिनाथ कुलाचार
कामिनी कामनायक । त्वत्पदामोरुहच्छायां देहि

निरु-
ते-
१५

मेकुलवर्त्मनि । गतेचप्रथमेयामेखकुलंकुलिकोपरि ।
वामभागेसमासीनंरक्तवस्त्रसमन्वितं । नानागत्यसमा-
युक्तंनानारत्नेनभूषितं । ललाटेमंत्रमालिख्यमध्येनाम-
विदभितं । तामूलपूरितमुखस्तामूलारुणालोचनः ।
कुलाकुलजपंकृत्वाधुवमायानितनूत्तणान् । एवमाक-
र्षितोमंत्रीसिद्धमंत्रीकुलेश्वरी । तावत्प्रयोगःकर्तव्यो-
यावत्सिद्धिर्नजायते । सिद्धमंत्रीकुलाचारेपरयोषांप्रपू-
जयेत् । सिद्धमंत्रीश्मशानेचपरयोषांप्रपूजयेत् । यो-
षिदाकर्षणादेवकन्यांचैवावकर्षयेत् । देवकन्याकर्ष-
णेनदेवताकर्षयेत्तदा । आकर्षणप्रसादेनशिवएव
प्रजायते । आकर्षणंविनागच्छेत्तच्छक्तिंकोलिकीपरां
आकर्षणाद्भवेत्सिद्धिर्देवानामपि दुर्लभा । आकर्ष-
णञ्चनिर्वाणंलभतेनात्रसंशयः । यावन्नपूजयेद्देवींर-
जनीकुलमन्दिरे । निर्वाणमपिचांगस्यतावदाविर्भवेत्सु-
नः । प्रकृत्याजायतेविश्वेप्रकृत्याचविलीयते । शैवानो-
दैस्त्वानोचसौराणोचमहेश्वरि । स्याच्चनिर्वाणमेतेषां
मातृगविर्भवन्तिहि । ब्रह्माविस्मयुरुद्रसुश्ररश्चसदा
शिवः । सर्वमुक्तिमुदादेवानिर्वाणंश्रेयसंविना । नि-
र्वाणंश्रेयसंदेविप्रकृत्यापरिजायते । सस्मात्सर्वप्रय-
त्नेनप्रकृतिंपरिपूजयेत् । प्रकृतिर्यामहामायासैव

प्रकृतिरूपिणी । विहृतौ मंत्रसिद्धिः स्यात्कृतेः कुरुकं
 गृहे निर्वीणं श्रेयसं सैव प्रकृतेः कुरुकं विना । लिखते
 मंत्रयंत्राणां पूजनं च जपं प्रिये । नियतं गुरुमार्गेण सा
 थको निजने चरेत् । संगृहीतैः सदा कार्यं संगे न नर
 कं व्रजेत् । प्रकृतेर्योषितां हृन्दं विहृतिः पांचभौति
 की । तच्च कंसिद्धि मूलं च मंत्रयंत्रविलेखनात् । मंत्रयं
 त्रं विना देवि कुरुकं विहृतेर्यदि । न गच्छेत्साथको वीरो
 न गच्छेन्नरकं व्रजेत् । प्रकृतेः कुरुकं योनौ यंत्रे भाले च
 पार्श्वेति । विना संलिलिख्य यंत्राणि दैत्यं गच्छेत्तुलसा
 थकः । कामाहामोहतो वोपिलोभाहावरवर्णिनि । प्र
 कृतेः कुरुकं यंत्रे यजेच्च नरकं व्रजेत् । सिद्धि मूलं कुले
 शानि विहृतेः कुरुकं स्मृतं । तत्र संमोहयेत्सर्वजगदे
 तच्च राचरं । विहृतेः कुरुकापन्नो मंत्रतंत्रविशारदः ।
 तद्वरं च परित्याप्य निर्वीणं श्रेयसं व्रजेत् । ब्रह्मणि न न
 वा विस्मौ न गणेशे घडानने । प्रकृतेः कुरुकं दानं न कु
 त्वापि प्रकाशितं । इति श्रीनिरुत्तरतंत्रे पार्श्वतीशिव
 सम्वादे नवमः पटलः ५ श्रीदेव्युवाच शक्तिर्ना ना
 विधाप्रोक्ता संश्रयो जायते सदा । कुलीनो कीदृशी देवी
 ब्राह्मणः पूजयेत्सदा श्रीशिव उवाच सर्वजा सुदुवा
 शक्तिर्योगिभिः पूज्यते सदा । यां यां पश्यति योगीन्द्र

निरु.
ते.
२

स्नातामेव प्रपूजयेत् । वीरशक्तिर्विशेषेण शृणुष्व रव
र्णिनि । प्रश्रय्या कृता वीराः प्रशस्ता वीरसायने । प्र
श्रय्या विहीनाश्चेन्न योज्याः कुलसायने । योज्यश्चेत्सिद्धि
हानिः स्याद्गौरवै न रकं व्रजेत् । वीरशक्तिं विना देवि न
कुर्यात्कुलसायने । तदभावे हीनजातौ प्रशस्ता वीर
सायने । पंचचक्रे प्रशस्ता यास्ताः शृणुष्व वरानने । च
क्रं पंचविधं प्रोक्तं तत्र शक्तिं प्रपूजयेत् । राजचक्रं महा
चक्रं देवचक्रं तृतीयकं । वीरचक्रं चतुर्थं च पञ्चचक्रं च
पंचमं । पंचचक्रे यजेद्विद्यो वीरश्च कुलसुन्दरी । ब्रह्म
चारी ग्रहस्यश्च पंचचक्रे प्रपूजयेत् । वलीयसी च देवे
शी वीरचक्रे प्रपूजयेत् । ब्रह्मचारी ग्रहस्यश्च वीरचक्रे
ण पूजयेत् । योगिभिः पूज्यते देवि सर्वचक्रेष्वा मिनी
माता च भगिनी चैव द्रहिता च स्नुषा तथा । गुरुपत्नी च
पंचैता राजचक्रे प्रपूजयेत् । गौरीवाण्यवासाधीस
राशस्ता कुलेश्वरी । सुदिच्छा गोक्षवाशस्ता तृतीया दे
दसम्भवा । सुप्रागोथुमजाशस्ता स्वयम्भु कुसुमेत
या । कुण्डगोलोद्भवद्रव्यं मनुकल्पं नियोजयेत् । र
क्तचन्दनं तथा श्वेतमनुकल्पं च चन्दनं । वस्त्रालंका
रभूषाद्यैर्गीत्यमाल्यानुलेपनं । पूजयेत्परया भक्त्या
देवताभ्यो निवेदयेत् । भक्ष्यं नानाविधं द्रव्यं नानाव

सुसमन्विते । आसर्वभूतिसंयुक्ताभ्योदयात्पुनः पु
नः । प्रणम्य प्रजपेत्तत्रैष्ट्यानां सप्तसहस्रकं । अंगे
नैव स्पृशेत्तासां स्पृशेच्च न रक्तं व्रजेत् । मधुमन्नायदा
तास्तनस्वपंतिस्तस्य दः । तत्र दैवं भवेत्सर्वं सत्यं स
त्यं न संशयः । षष्टिवर्षसहस्रासि ब्रह्मलोके महीय
ते । मातः भग्न्यस्तुषा कन्या वीरपत्नी कुलेश्वरि । महा
चक्रे यजेदेताः पंचशक्तीः पुनः पुनः । द्रव्यदाने तत्र सं
पूज्या न शक्तौ शिवयोजने । योजयेत्सिद्धिहानिः स्याद्
रौरवे न रक्तं व्रजेत् । महाव्याधिर्भवेद्देवि धनहानिः
प्रजायते । सदैव दुःखमाप्नोति सर्वं तस्य विनश्यति ।
आद्यं च गौडिकं प्रोक्तं द्वितीयं कुक्कुटोद्भवं । तृतीयं रो
हितं प्रोक्तं च तृर्थं माघसम्भवं । करवीरोद्भवं पुष्पं
चन्दनं रक्तचन्दनं । पूजयेत्परया भक्त्या शिवलोके
महीयते । षष्टिवर्षसहस्राणि तव देवी प्रपूजयेत्
अष्टम्यां च चतुर्दश्यां अमायां च कुजेऽहनि । राजचक्रे
महाचक्रे भक्त्या शक्तीः प्रपूजयेत् । सुक्लपक्षे शुक्लोर्वी
रे च तृथी सप्तमी तिथौ । महाचक्रे यजेद्भक्त्या सर्वका
मार्थसिद्धये । देवचक्रे प्रवक्ष्यामि शृणुष्व वरवर्णिनि
विदग्धा सर्वजातीनां पंचकन्याः प्रकीर्तिताः । गौडि
कं फलजं रम्यं द्वितीयं पक्षि सम्भवं । तृतीयं शालम

निरु
ते.
२१

स्यञ्चतुर्थंथान्यसम्भवं । सुगन्धिगन्धप्रसन्नदेवच
क्रेमियोजयेत् । देवचक्रेयजेच्छक्तिं देवलोके म
हीयते । षष्टिवर्षसहस्राणि देवकन्यां प्रपूजयेत् ।
पंचकन्यायजेच्चक्रेनातिरिक्तां कदाचन । लोभाद्वा
कामतो वापि छलाद्वा वरवर्णिनि । यदि स्यात्संग
मंता सो रौरवे नरकं व्रजेत् । अष्टम्यां च चतुर्दश्यां
पक्षयो रुभयोरपि । पितृभूमिं समागम्य वीरचक्रे प्र
पूजयेत् । दिव्यवीरान्वितो मंत्री यजेच्छक्तिं वलियसी
श्रीदेवुवाच । मात्रादयः पंचकन्यायतीनां च कथं प्रभो ।
श्रीशिव उवाच । मात्रादयः पंचकन्या हीनजाता यते
प्रिये । चतुर्वर्णो ज्ञवां वेष्यां विशेषेण वलियसी । भू
मीन्द्रकन्यकामाता दुहितारजकी सुता । अपची च स्व
साजेया कापाली च स्नुषा स्यता । योगिनी निजशक्तिः
स्यात्पंचकन्याः प्रकीर्तिताः । गुरोः समीपे कर्तव्यमथ
वा भ्रातृभिः सह । सिद्धमंत्री भवेद्दीरो न वीरो मय पा
नतः । अभिषिक्तो भवेद्दीरो अभिषिक्ता च कौलिकी ।
एवं च वीरशक्तिं च वीरचक्रे नियोजयेत् । क्रमसंकेत
कंचैव पूजा संकेतमेव च । मंत्रसंकेतं चैव यंत्र सं
केतं केतया । लिखनं मंत्रयंत्राणामंकेतं गुरुमार्गतः
संकेतं संविना वीरं यदि चक्रे नियोजयेत् । निष्फले

पूजनं देविदुःखं तस्य पदे पदे । संकेतहीनो यो वीरो
नाभिषेकीय रुः क्रमात् । कुलभ्रष्टः स पापिष्ठस्तं
त्यजेद्दीरचक्रके । नाभिषिक्तो वसेच्चक्रेनाभिषिक्ता च
कौलिकी । वसेच्चरौ रवं याति स तं स तं न संशयः । र
वं क्रमेण विना देवि वीरचक्रे वसेत्पदि । सिद्धिहानिं
सिद्धिहानिं रौरवं नरकं व्रजेत् । सर्वमयं सर्वं शुद्धिं
सर्वमीनं कुलेश्वरि । सर्वमुद्रां सर्वं पुष्पं स्वयम्भुक्
सुमेतथा । कुण्डगोलोद्भवद्रव्यं नानारससमन्वितं ।
प्रदद्यात्सायकप्रेष्ठो वीरचक्रे पुनः पुनः । स्वशक्तिं प्र
जयेत्तत्र तदुच्छिष्टं पिबेत्प्रिये । चयं च ज्येष्ठतो ग्राह्यं
कनिष्ठाय निवेदयेत् । एकासनेन भुंजीत भोजनं
नैकभाजने । परस्परमुपस्पर्शनं कर्तव्यं कदाचन ।
एवं क्रमेण देवेशि वीरचक्रं समाचरेत् । श्रानीय ही
नजां देवी शक्तिमंत्रेण शोथयेत् । संशोथ्य हीनजां प्र
जां वीरशक्तिं निवेदयेत् । मधुसक्ताय वीराय यो द
द्याद्हीनजां सुतां । वक्त्रकोटि सहस्रेण तस्य पुण्येन
गयते । वीराय शक्तिदानं तु वीरचक्रे विधीयते । च
क्रभिन्ने चरेत्तानं रौरवं नरकं व्रजेत् । चातयेद्भोपये
द्वापि न निन्देन्न निरीक्षयेत् । कामं क्रोधं च मात्सर्यं
विकारं लोभमेव च । कुत्सानिन्दादुरालापं गोपयेत्

निरु.
ते.
३२

ष्टकंप्रिये । मंत्रं सुद्रामक्षमाला यो निच वीरसंगमं । स
एतलंच चटं पीठं सिद्धिद्रव्याणि गोपयेत् । पण्डितं वीर
संताने होत्रं देवीच योगिनी । कुलाचारं गुरुदुर्गमं न
सापिन निन्दयेत् । मातृगोनिं पशुक्रीडनं ग्रास्त्रीमुन्न
तस्तनी । कोतेन होभितं कोतो कामतो नावलोकये
त् । देवीं गुरुं स्याद्विद्योऽष्टौ शक्तिं क्रियात्मजं । यो
गिनी भैरवी तत्त्वं अष्टतत्त्वं प्रपूजयेत् । विमाता दहिता
भग्री सुषापती च पंचमी । पशुचक्रं यजेद्भीमानपशु
वत्तोषणं चरेत् । गन्धं पुष्पं च माल्यं च वस्त्राद्यभरणा
निच । सिन्दूरगुरुकस्तूरीनाना पुष्पाणि सुन्दरि ।
भक्ष्यं नाना वियं द्रव्यं फलं नाना वियं प्रिये । एतद्रव्य
गणं यस्तु भक्त्या ताभ्यो निवेदयेत् । षष्टिवर्षं सह
स्त्राणि क्षितौ राजा भवेद्भुवं । वीरचक्रं मंत्रं सिद्धिर्भ
वत्येव न संशयः । श्रमावासां च तदृशो पक्षयो रुभ
यो रपि । श्मशानेन गतेनार्चं स्तुचितं न प्रकाशितं
इति श्रीनिरुत्तरतंत्रे पार्वतीशिवसम्वादे दशमः प
टलः २० श्रीदेवुवाच योगिनो सायनं देवस्तुचितं न
प्रकाशितं । इदानीं श्रोतुमिच्छामि कृपया कथयो प्र
भो । श्रीशिव उवाच । आत्मनो ज्ञानमात्रेण तत्त्वज्ञानं
भवेत्तप्रिये । तत्त्वज्ञानी भवेद्योगीययोगी विविधः

स्मृतः । निरालम्बश्चसालम्बोभक्तश्चपरमेश्वरि । भ
क्तोऽपि वीरभावेनसाथयेत्कुलसाथने । शक्तिमात्रेय
जेद्व्योगीभक्तोयोगपरायणः । आत्मन्येवात्मनोयो
गेशक्तौवाशिवयोजने । अभिषेकेनदेवेशिभैरवोजा
यतेभुवि । अवभूतोभवेद्दीरोदिराश्चकुलसुन्दरि ।
प्रमशानागमनिष्ठश्चकुलयोषित्परायणः । कुलशा
स्वार्थसंवक्तावलिदानरतःसदा । निर्द्वन्द्वोतिरहंका
रोनिर्लोभोनिर्भयःशुचिः । गुरुदेवरतःश्रोतोवृणा
लज्जाविवर्जितः । रक्तचन्दनलिप्तांगोरक्तकौपीन
भूषणः । उदारचिन्तःसर्वत्रवैष्णवाचारतत्परः । कु
लाचाररतोवीरःपरिदुःखकुलवर्त्मनि । कुलसंकेत
संवेत्ताकुलशास्त्रविशारदः । महाबलोमहाबुद्धिर्म
हासाहसिकःशुचिः । नित्यकर्मणिनिष्ठातोदमहिं
साविवर्जितः । परनिन्दासहिस्रःस्पाडपकाररतःस
दा । वीरमासनमासीनःपितृभूमिगतःशुचिः । सर्व
दानन्दरूपदयःकुमारीपूजनेरतः । एवंयदिभवेद्दीर
स्तदैवहीनजायजेत् । दिव्योऽपि वीरभावेनसाथयेत्कु
लसाथने । कुलेचसर्वजातीनांपूजनीयंकुलार्चने ।
सिद्धविद्याविशेषेणसिद्धिदाकुलपूजने । प्रमशाने
निर्जनेरम्येविपातेऽप्यन्यमण्डले । ग्रामेपातालकेवा

निरु.
ते.
२३

पिसाथयेत्कुलसाधने । वलिधानेविनापानेशमशानग
मनेविना । जपपूजादिकंकर्मचभिचारायकल्पते । त
स्मात्सर्वप्रयत्नेनवलिदानंसमाचरेत् । प्रणवंपूर्वमुद्ध
त्तत्रभावेततःपरं । ततोविकटदंष्ट्रेचपरपक्षमोहय
द्वयं । त्वादयद्वयमुक्ताचपरपक्षद्वयनथा । यामोर्हि
सितमुयताचयोगिनीचहरहरद्वंद्वफटततःपरं । वह्नि
जायाततोदेविपरविद्याततःपरं । आकर्षयततोदेवि
छेदककपालिने । गृहद्वयंवह्निजायाश्रनेनवलिमा
हरेत् । श्रनेनवलिदानंतकुलकर्मसंसिद्धये । त्रिपा
तरेशमशानेवावलिंदद्याज्जपेत्सु । महात्रिपातरेदत्त्वा
किंतसिध्तिभूतले । वलिदानेविनाकिंचित्साधनेनै
साधयेत् । श्रीदेवुवाच । साधकः कथितोदेवसाधिका
कीदृशीप्रभो । श्रीशिवउवाच । निर्लोभाकामनाहीना
निर्लज्जादम्भवर्जिता । शिवसंगगतासाध्वीसेच्छया
विपरीतगो । चतुर्वर्णीद्भवारम्भाप्रशक्ताकुलपूजने
चतुर्वर्णीद्भवानांचपुरश्चर्याविधीयते । वर्णशंकरतो
जाताहीनजापरिकीर्तिता । लज्जालांछितभालाया
सासाक्षाद्भवनेश्वरी । नानाजात्पुद्भवानांचसादीक्षाकु
लपूजने । ब्राह्मणोहीनजादेवीमनसावाप्रपूजयेत् ।
अज्ञाताकोलिकीदेवीपशुवत्पपरिपूजयेत् । पशुव

स्वजयेद्दीरोदीक्षितोवाप्यदीक्षितो । शक्तिमात्रं यजेद्दी
रः प्राप्नोति योगमनाः स्मरेत् । अष्टोत्तरशतं देवितद्वयं
सुरतो जपेत् । प्रणम्य मनसा देवीं च मनसा स्मरेत् ।
सुन्दरीनागरीं दृष्ट्वा एवं संचिंतयेत्तरः । स एव कालि
का पुत्रः सदा शिव इहापरः । हृदे वा मंदिरे रम्ये त्रिपांते
पथि चांतरे । दृष्ट्वा च सुन्दरीं रम्यं मनसा च प्रपूजयेत् ।
तद्वयं मनसा स्मृत्वा जपेदष्टोत्तरं शतं । जपे समर्प
तो च प्रणम्य च पुनः पुनः । भक्ष्य द्रव्यं ततस्ताम्भोभ
क्ता च विनिवेदयेत् । यदा द्रव्याणि ग्रहेति तथा सिद्धि
र्भवेद्भुवं । यदि भाग्यवशेनैव हीनजां कौलिकीं परो
पूजयेन्मनसा वा वातव्रतं विचिंतयेत् । अष्टोत्तरश
तं जप्त्वा बुभुक्षित्वा पुनः पुनः । पुनस्तत्त्वं चरेत्तत्र जप
संस्कारमातले । ततस्तत्पूर्ववत्कृत्वा पुरश्चरणमुच्चरे
त् । हीनजातेन संयुक्ता दीक्षिता सैव सर्वदा । शोकरी
शक्तिका वापि वैस्मवी वाप्यवैस्मवी । सर्वदा सायने यो
ज्यासायकानां कुलाचने । वाक्याद्वा कीडया वापि य
नाह्वयमानं संनयेत् । न दोषो द्रव्यदाने च हीनजा कुल
सायने । विजयारमसंयुक्ता हीनजा दीक्षिता सदा । त
द्भाले विलिखेन्मायां ततः सा भुवनेश्वरी । हीनजाभा
लसंयुक्ता भुवना भुवनेश्वरी । हीनजा कुलसामान्या

निरु.
नं.
२५

कुलचक्रं लिखेत्प्रिये । तत्र पूजाचरेद्दयोगीशु रुमार्गी क
मेण च । अष्टोत्तरशतं जप्त्वा परस्परं मुच्यते । अथ वा
शक्तिभाले त्रिपंचारं लिखेत्प्रिये । मर्तुं वापि त्रिकाण
स्यं तत्र पूजादिकं चरेत् । वज्रप्रथेण संलित्वा वज्रप्रथे
ण पूजयेत् । तत्र योगाज्जपेद्विद्यो कलौ कलषहारिणी
अष्टोत्तरशतं जप्त्वा परस्परं मुच्यते । कुलजाष्टसुतां
शुद्धोरजकीं योगिनीं तथा । नंदीकापालिकां वैष्णवांशो
णिकां च पंचीं तथा । विदग्धां हीनजां सर्वं पूजयेद्द्वय
दानतः । आसंभाले लिखेत्मायां ततस्तः परिपूजयेत् ।
सर्वथा दीक्षयेत्तैतां दीक्षयेत्तरकं व्रजेत् । नानाजासु
द्भवारम्भाहीनजापरिकीर्तिता । चतुर्ध्वणीद्भवारम्भा
दीक्षयेत्शु रुमार्गीतः । हीनजां यदि लभेत तदा न्योप
रिचिंतयेत् । हीनजां पूजयेद्दयोगीनिःसंगो निशिवा
रतः । हीनजां द्रव्यदानेन तोषाय तत्तच्चिंतनात् । तत्र
मंत्रं च यंत्रं च लिखित्वा पूजयेद्द्वयदि । समुक्तः कालि
काप्रज्ञो न समुभौ प्रजायते । कामाख्या पूजिता येन स
मुक्तो नात्र संशयः । शक्तिमंत्रानसिध्यंतिकां कामाख्या
पूजनं विना । ब्राह्मणी हस्त्रिया वैष्णो मूद्रा च वरवर्णि
नि नाहरेद्द्रव्यदानेन हरेच्च तरकं व्रजेत् । आकर्षिता
यशिष्या यप्रत्यानुत्पां च दीक्षितो । पूजयेत्परया भक्त्या

नासां चाहं विशेषतः । आसामभावे देवेषां स्वशक्तिं
परिपूजयेत् । स्वशक्तौ सिद्धमंत्री स्यात्पश्चाद्देवान्पू-
जयेत् । अंगवराणां पूजा दौयदिवालक्षते कुलं । तदै-
वहीनजां शक्तिं शोधयेत्तु वत्सना । हीनजां शोधये-
देकां सिद्धमंत्री त्वलिखितः । हीनजासु प्रसन्ना चेत्सि-
द्धिर्भवति सायके । सर्वदा हीनजां शक्तिं सर्वत्रैव प्र-
पूजयेत् । गुरुनामचयं च पूजयेत्कुलमार्गिणं ।
भैरवं भैरवीं तज्जं मनसान् प्रकाशयेत् । कन्याकोटी
प्रदानेन हेमभारशतस्य च । यत्फलं लभते देवि तत्फ-
लं निजमन्दिरे । प्रथमां द्वितीयां सुक्तां शक्तिभ्योऽपि
ददेद्यदित्थं देवताः सर्वा योगिन्यो भैरवादयः ।
एथिं वीहेमसंपूर्णां दत्त्वा यत्फलमालभेत् । तत्फले
कौलिकांगे हेपूजायां लभते ध्रुवं । अश्वमेधादिकं पु-
ण्यं कुलीनां गृहदर्शने । गवांकोटिप्रदानेन यत्फले
लभते नरः । तत्फले हीनजांगे हे लभते नात्र संशयः
तिस्रः कोट्यर्द्धकोटी च तीर्थस्नानेषु तत्फले तत्फले
लभते देवि कुलीनां यंत्रदर्शने । कुलीनां यंत्रमालि-
ख्य यत्कर्म समाचरेत् । तत्कर्म सफलं याति सत्यं
सत्यं न संशयः । कुलीनां यंत्रमालोका सर्वपापैः प्र-
मुच्यते । शैवाः शाक्ताश्च सौराश्च वैष्णवाश्च कुलेषु

٧٥

रि। पूजयंति सदा भक्ता कुलीना गृह मन्दिरे । सर्वेषां
यंत्रमंत्राणां दुर्गाधिष्ठातृदेवता । यतो वै जायते वि
श्वे तस्मात्तां परिपूजयेत् । यंत्रपूजा कृतो मंत्री न स यो
नौ प्रजायते । यंत्रपूजा विना देवि न शक्ति पूजनं चरेत्
इति श्री निरुत्तर रत्ने त्रे पाद्वती शिव सेवा देवका दशा
पटलः । श्री शिव उवाच । अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि सा
धनं धुविडुल्लभं । येन कृते लभेत सिद्धिं देवानामपि
डुल्लभा । ललाटे शक्ति मंत्रं तत्र राहत्या लिखेद्बुधः ।
तन्मध्ये कामवीजे च विलिखेत्कामलोच्छितं । कामेन
प्रदितं कृत्वा पूजयेत्परमेश्वरी । समूज्य कालिकां देवीं
यंत्रं च परिपूजयेत् । तच्च चिंता परो योगी जपेन्न हं
निराकुलः । संगृह्य कुल पुष्पांश्च पूजयेच्च पुनः पुनः
सहस्रं तर्पयेत्पीठे यंत्रप्रक्षालनोदकेः । एवं कृते ल
भेत्सिद्धिं सत्य सत्येन संशयः । अथान्यत्संप्रवक्ष्या
मि पुरश्चरण मुत्तमं । शांतं भाले शांतं केशे शांतं सि
न्दूर मण्डले । शांत मेकं सुखाज्ञेषु पुष्पा वक्त्रे शांत ह
यं । शांत द्वन्द्वं कुच द्वन्द्वे शांतं च नाभि मण्डले । शांत
मेकं कुलागारे प्रजपेद्भक्ति भावतः । एवं दश शांतं
जप्त्वा कुलागारे ततो जपेत् । पूजयित्वा जपेन्मंत्रं
जातक सहस्रकं । ततस्तत्तत्तद्योगेन शांतमष्टोत्त

रंजयेत् । पूजने च पुनस्तत्र पुरश्चरणमुच्यते । अथान्य
त्संप्रवक्ष्यामि कुलागारस्य साधनं । येन कृते कुलेशा
निसर्वपापक्षयो भवेत् । कुलागारे कुलाष्टम्यां कुलमा
ह्वयपूजयेत् । तर्पणं च जपे होमं तत्र दक्षरतो व्रजेत् । क
दलीतरुमूलं च द्विगुणं यदि दृश्यते । तत्रैव महती पू
जा कर्तव्या वरवर्णिनि । तद्वृत्ते ब्रह्मवक्त्रेण होमं कुर्याद्वि
चक्षणः । होमं कृत्वा जपे त्र्यंशं त्र्यंशं कोटिकोटिगुणं भवेत् ।
द्विगुणं रजनीमूलं संवीक्ष्य योजयेत् । स भवेत् सर्वसि
द्धीशस्तस्य पुण्यं न विद्यते । रजनीं स्वेच्छ्या ह्वयसायकं
कुलभूषणं । विपरीता जपे त्र्यंशं तस्याः पुण्यं न गण्यते
रजन्त्याथ कुलागारे पुलिने निपुणायदि । तस्मात्तारज
नीकांता कमलावायराधिका । त्रिषु लोकेषु सायन्त्या ब्र
ह्मविष्णुशिवात्मिका । सिद्धविद्यामहाविद्यामंत्रयंत्रफ
लप्रदा । तस्याः प्रसादमात्रेण दुष्टमंत्रोऽपि सिध्यति । त
स्मात्सर्वप्रयत्नेन तामेव शरणं व्रजेत् । रजन्त्या रजनी
योगो विहरेदयदिसायकः । जपेद्वा पूजयेत् तत्रैव सर्वं तन्नि
ष्फलं भवेत् । येन तेन प्रकारेण रजनीतोषणं चरेत् ।
वास्याहा क्रीडनाद्यापि रणाहातोषयेत् सदा । यं यं भावं र
जन्त्या च तं तं भावं प्रकल्पयेत् । अतिरिक्तः कृतो भावो रौ
खं नरकं व्रजेत् । कलायाः समर्पितं कृत्वा साययेत् कुल

निरु.
जे.
२६

साधनं । अतएवानरकं याति सत्यं सत्येन संशयः । कला
पिसाथकं ज्ञात्वा सम्मतिं नैव जायते । साचैवं नरके चो
रेव से देवन संशयः । उभयोः सम्मतिं ज्ञात्वा साधयेत्कु
लसाधनं । असन्मतकुला संगति सिद्धिदानिः प्रजायते ।
योगच्छेदजनी गेहे कुलसाधनवर्जिते । सपवनरकं
याति सत्यं सत्येन संशयः । क्रोधादा कामतो वापि द्वेषा
दावरवर्णिनि । न गच्छेदजनी गेहे गच्छेच्च नरकं व्रजे
त् । अज्ञात्वा कुलसंकेतं कुलमार्गं विप्रोद्यादि । सया
तिनरकं चोरं का कथा परजन्तुनि । गुरुं विलेच्य शास्त्रे
ऽसिन्नाधिकारी कदाचन । गुरोराज्ञां समादाय कुलप्र
जांचरेत्सुधीः । पशोर्वापि शवादापि धूर्त्ता द्वाचुलकाद
पिन गृहीयात्सिद्धिविधां गृहीयाद्गुः खभाभवेत् । स
धुल्वो यथा भंगः पुष्पात्पुष्पांतरं व्रजेत् । ज्ञानलुब्ध
स्तथा शिष्यो गुरोर्गुह्यं तं व्रजेत् । तस्मात्सर्वप्रयत्नेन
कुलीनं गुरुमाश्रयेत् । कुलीनस्तत्र मंत्राणां अधिका
रीति गीयते । आजन्म च परं वस्तु कुलीनाय निवेदये
त् । सुभे मासि सुभे पक्षे सुभे लग्ने सुभे दिने । पूर्वोक्त
मंत्रज्ञानेन चटं संस्थापयेत्ततः । भूर्जपत्रेण मालि
ख्य चटं संस्थापयत्ततः । तत्र पूजांचरेद्दीमानमहा
चीनक्रमेण च । पूजयित्वा ततो देवी गुरुः सूर्यं विधिं

नयेत् । ततः कुलीनामाश्रित्य मंत्रं त्रं विलोकयेत् ।
अभिषेकं च तत्रैव कुर्यात्कुलपरायणः । पशोर्वाचु
ल्लाकाद्यापि धूर्त्तान्माकुलपामरात् । सिद्धिविद्यां नर
हीयाद्भूहीयान्नरकं व्रजेत् । जपपूजा तथा होमसाधनं
सर्वकर्मसु । सर्वं च निष्फले याति दुःखं तस्य पदे पदे ।
कुलद्रव्याणि देवेशि पश्चादिभ्यो न दर्शयेत् । तर्पये
त्सिद्धिहानिः स्याद्द्वौ रवं नरकं व्रजेत् । कुलपूजादिकं
कर्म पशोरये चरेद्यदि । तत्कर्म निष्फले याति काक
यापरजन्मनि । पशोरालापना देविकुलकर्म प्रनश्य
ति । पशोर्दर्शनमात्रेण सूर्यं दर्शनमाचरेत् । सपव
द्विविधो देवि दीक्षितोऽदीक्षितः पशुः । दीक्षितो हि भवे
त्तत्पूर्वोऽदीक्षितो हि महापशुः । पूर्वसंगात्कुलेशानि
सिद्धिहानिः प्रजायते । महापशुसमायोगान्नकुलेश
रणं व्रजेत् । पशुमात्रसमायोगात्प्रेतराज्याधिपो भवे
त् पशुमात्रसमायोगात्कुलकर्म प्रनश्यति । तस्मात्स
र्वप्रयत्नेन कुलीनं गुरुमाश्रयेत् । कुलीनसेवितस्या
पि मंत्रसिद्धिः प्रजायते । पशुं शठं च धूर्त्तं च वृल्लकं च
विशेषतः । यस्मिंश्च काममोक्षार्थी गुरुत्वेन न चाचरे
त् शनिं शीनिरुत्तरं तत्रैव पार्श्वे तीर्थे वसन्वादेष्टा दशः
पटलः १२ श्रीदेव्युवाच । तासां च सिद्धिविद्यानां य

निरु.
नं.
२७

स्वायायाः प्रपूजिताः । तास्ताः शक्तिविशेषेण कथयस्व
मयि प्रभो श्रीशिव उवाच । कुलं च सर्वं जातीनां कुलीना
नां कुलार्चने । सिद्धविद्याविशेषेण सिद्धिदा कुलपूजने ।
प्रणामाविद्यानसिध्यंति नापि तां गतया विना । ताराविद्या
नसिध्यंति चाण्डाली गमने विना । श्रीविद्या च सिध्यंति
ब्राह्मणी गमने विना । छिन्नमस्तानसिध्यंति कापाली
गमने विना । सिद्धविद्यानसिध्यंति भूमीन्दुतनया वि
ना । जलकांतगृहे देवीभे रवी च स सिध्यति । मथ्यमा
रहिता प्रोक्ता विहिता दुत सिद्धिदा । साथयेद्रजनीं स
र्वी ब्राह्मणी यवनी विना । सर्ववस्थां परित्यज्य साथये
द्विजजो द्विजः । राजराजेश्वरी साक्षाद्विजजारूपयारि
णी । द्विजजातो घणादेवेंद्रु तं सिध्यति सुन्दरि । श्रेष्ठ
वर्णी द्वारं रम्भा साथनेनैव साथयेत् । साथयेत्सिद्धिहा
निः स्याद्दौरवं नरकं व्रजेत् । अथ यथा तं प्रवक्ष्यामि रज
नीं साथनांतरं । यस्मिन्कृते भवेत्सिद्धिदेवानामपि दु
र्लभा । रजनीं द्विगुणं वीक्ष्य सहस्रं यदि साथकः । पंचा
शद्विंशत्यावत्तावच्च प्रत्यहं जपेत् । संपूज्य रजनीं भू
मिसंगम्य प्रजपेत्सततं । तदा वादी सुसिद्धः स्याज्जपेत्सि
त्तितनुं विशेषतः । पर्वते हस्तमारोप्य शतशः शुद्धभाव
तः । कवितो लभते थीमान् देवीलोकं स ते व्रजेत् । प

अमर्थं तथा विम्वं जने शिखरं तथा । चामरं वारिवि
म्वं च तिलपुष्पं सरोरुहं । विसृज्य वीक्ष्य संजय्य प्राप्तः
सुदभावतः । स सर्वरजनीनाथः कलौ कल्पलताभुवि
संपूज्य रजनागेहं मनुजैर्वैव संलिवित् । कलावाकण
मात्रेण देवीयात्वा पुनर्यजेत् । तदुद्धवेन पुष्पेण पू
जयेद्भक्तिभावतः । स याति शिवतां भूमौ कुलदुमग
तः सुविः । ब्रह्मतरो महापद्मे यात्वा देवीं प्रपूजयेत् ।
तत्सुधासारसारेण तर्पयेन्नात्कासुखे । कलापूजा
क्रमेणैव रजनीवेष्टिते यदि । महानिशिजपेनं त्रैभु
वं मोक्षं सचाहति । तिथिक्रमेण कामेन रजनीवेष्टि
तो जपेत् । तदा मासेन सिद्धिः स्यात्सहस्रजपमानतः ।
अष्टम्यां च चतुर्दश्यां द्विगुणं यदि दृश्यते । मंत्रं कला
तरे देविलिखित्वा कुंकुमेन च । तत्पार्श्वे साध्यमालि
ख्यताडयेत्सृष्टिदृष्टिभिः । साध्यसूक्तं जपेत्तत्र कामा
नीतत्र लभ्यते । तत्र पूजां च रेडीमात्महाचीनक्रमे
ण च । ग्रामे पातालके रम्ये शमशाने प्रांतरेऽपि वा ।
विलिख्य त्रैमंत्रं च कामाख्यायां प्रपूजयेत् । तदारा
ज्यमवाप्नोति इहैव कुलसुन्दरि । मृते च मोक्षमाप्नो
ति सत्यं सत्यं तस्येश्वरः । रजोमूलं रजन्मातृयोयाति
विल्वपत्रकैः । देवीमर्भ्यं सहस्रं तत्र पूजयेत्पितृ

निरु.
ते.
२८

कानने । तदा राज्यमवाप्नोति यदि वा तपलायते । चि
तायां रजनी गेहे संगम्य च जपेत् । यं ये कामयते का
मेते तमेव ध्रुवं लभेत् । पुनश्च तत्र संपूज्य स्वयम्भुक्
समेन च इहैव जायते सौख्यमेते च मोक्षमाप्नुयात् ।
महाभूतदिनेन कंश्मशाने रजनीयुतः । सहस्रैक
प्रमानेन किं न सिध्यति भूतले । रजनी रजसा देवि
पिण्डं च परिकल्पयेत् । यन्नाम्ना दीयते पिण्डं न गच्छे
त्सयमालये । रजनी वेषना देवयत्फलं लभते प्रिये ।
तस्यापि षोडशांशं च चरेन्मार्गे न लभ्यते । शवासना
धिकफलं लता गेहे प्रवेशने । तस्यापि षोडशांशं
च कलानाहंति ते शवाः । इति श्रीतिरुत्तरतंत्रे पार्व
तीशिवसम्वादे त्रयोदशः पटलः १३ देव्युवाच वे
श्याच कीदृशी देवप्रशस्ता कुलपूजने । कस्याः सं
सर्गमात्रेण श्रेष्ठो भवति सायकः । नाना कुलगता
वेष्या कथं प्रशस्ता कुलार्चने । श्रीशिव उवाच । गुप्त
वेष्या महावेष्या कुलवेष्या महोदया । राजवेष्या
देववेष्या ब्रह्मवेष्या च सप्तधा । कुलजा गुप्तवेष्या
स्यान्नलज्जामदनात्तरा । पशुभर्ता प्रिलोके गुप्तवे
श्या प्रकीर्तिता । कुलजा कुलवेष्या च महावेष्या प्र
कीर्तिता । महावेष्या कुलेशानि खेच्छया च दिगम्ब

ता

री । कुलवेष्याकुलीनाचवीरपत्नीकुलेश्वरी । महो
दयासमाख्यातास्वेच्छयाविपरीतगा । राजवदूषा
चवेष्यास्याद्राजवेष्याप्रकीर्तिता । देवंसंयोज्यच
क्रेचजम्बातुविन्दुपातने । भगलिंगकपालेचचुम्ब
येच्चपुनःपुनः । एवम्विधाकुलीनाचेद्वस्त्रवेष्याप्र
कीर्तिता । दिव्यशक्तिर्वीरशक्ति स्तासांसंज्ञाप्रकी
र्तिता । चतुर्ध्वर्णोद्भवानांचसंज्ञिताःपरिभाषिताः ।
वेष्यावद्भुमतेयस्मात्तस्माद्वेष्याप्रकीर्तिता । वर्णा
शंकरतोजातासर्ववेष्याःप्रकीर्तिताः । कुलमार्गेप्र
वृत्तायासावेष्यामोक्षदायिनी । चुंवनालिंगनाचातं
रतिविग्रहदर्शने । श्रामंत्राणामिसन्ध्यंचभगलिंग
स्यकीर्तने । वेष्यानांचजपोगेदंशकरेणपुरोदिते ।
जपोगेनवितावेष्यातकुर्ण्यास्थिरसंगमे । जपोगे
प्रत्यहेकुर्ण्यात्साशिवैःसहमोदिता । निशायांप्रज
पेन्मंत्रेस्वयम्भूशिवयोरान्तः । वेष्यानांचजपमात्रं
पुरश्चरणमुच्यते । विपरीताजपेन्मंत्रेसाकालीना
त्रसंशयः । योषितामंत्रसिद्धिःस्याद्विपरीतरतौ
प्रिये । विपरीतरतौजप्त्वासर्वसम्पत्तिमालभेत् । वि
परीतरतौजप्त्वानिर्वाणपदवीं व्रजेत् । विपरीतर
तौजप्त्वाकालीवद्विहरेत्भुवि । विपरीतरताकाली

निरु.
ते.
२५

विपरीताचत्तारिणी । विपरीताचयावेष्यासाकाली
नात्रसंशयः । योषिद्विद्यानसिध्यंतिविपरीतरतिवि
ना । विपरीतरतावेष्यात्रिषुलोकेषु पूजिता । गाढ
मालिंगमंदत्वाच्चुस्वयित्वा पुनः पुनः । कटाक्षैर्दृष्टीये
द्युं वंदद्दिणा कौलिकीरिता । एवम्विधा पुरश्चर्या
वेष्यायाश्चकुलेश्वरि । एवम्विधा भवेद्वेष्यानवेष्या
कुलटाप्रिये । कुलटासंगमादेव रौरवं नरकं व्रजेत् ।
वीरशक्तिर्भवेद्वेष्यासाश्लास्रस्वसायने । पुरश्च
र्याश्च तावेष्यायोजयेत्कुलसायने । शिवलिंगगता
साध्वी शिवलिंगगतासती । शिवलिंगगतावेष्या
कीर्तिता सापतिव्रता । योनिश्च जनिका माता लिंग
श्च जनकः पिता । विभाव्यपितरौ भावं उभयोः परि
चिंतने । लिंगरूपो महाकालो यो निरूपा च कालिका
तयो र्योगपराधन्या तयो र्योगपरो महात् । स्वभैरवं
विना वेष्या शिवपूजां करोतिया । रौरवे नरके चोरे
वसेदाहृतसंज्ञं स्वभैरवी विना वीरो मनसानैव
संस्मरेत् । स्मरेच्च नरकं याति महाव्याधिपरो भवे
त् । नानावीराश्रिता वेष्या पशुवेष्या कुलेश्वरि । सा
वेष्या नरकं याति सत्यं सत्यं न संशयः । कामाक्ष्य
लोभतो वापि यनाद्वा वरवर्णिनि । नानावीराश्रिता

वेष्यावेष्याचनरकं ब्रजेत्थनाद्वाकामतो वापिलो
भाद्वाकुलसुन्दरि । पशुसंगगतावेष्यासावेष्यान
रकं ब्रजेत् । नानावीराश्रितावेष्यापशुसंगगताच
वा । वर्जनीयाप्रयत्नेनकुलसाधनकर्मणि । यो
ज्याचेसिद्धिहानिःस्पृष्टवेष्याकुलार्चने । रोगःशो
कोभवेत्तस्यधनहानिःक्षणेक्षणे । तस्मात्सर्वप्रय
त्नेनस्वशिवंचसमाश्रयेत् । जपपूजादिकंवेष्यास्व
शिवैपरिकल्पयेत् । पुष्पिताकाममापन्नासदारमण
मिच्छुकामसर्वसिद्धिप्रदावेष्याकालिकारूपधारिणी ।
पितृभूमिःसमाख्यातासदाशिवनिवासिनी । शिव
एवतरोक्षेयोर्लिंगरूपयरोयतः । शिवस्थानेश्मशा
नेस्यातश्मशानंकुलजंगरहं । अष्टस्याचचतुर्दश्यां
पक्षयोरुभयोरपि । श्मशानेनागतेनार्च्येतश्रवणं
पशुवद्भवेत् । तन्मंत्रं पूजितं येन सर्वमंत्रं प्रपूजितं ।
तत्र संजप्य देवेशिनिर्वाणपदं वीजं जेतुं । मातृमुखे
पितृमुखेदत्ताजयेत्कालीसनातनी । सर्वपापवि
निर्मुक्तो निर्वाणपदं वीजं जेतुं । परस्मिन्प्रवेष्या
पौवाप्यथवाकुलीनाभवेत् । सुक्रोत्सारणकालं तत्र
निर्वाणं विद्धिः पार्वति । तर्कलासु महाकालः फल
मार्गप्रवेशिनां । सुक्रोत्सारणकालं तत्र कायेन म

निरु.
ते.
३.

30

नसापिवा । अंगभंगक्रमेणैवकुलीनायप्रकाश
येत् । अक्रान्तसारणकालस्यतापनात्कालिकास्व
यं । जपोगोकालिकादेवीमहाकालंविमोहयेत् ।
कुलीनावस्त्रवेष्याचेन्नाल्पस्यतपसःफलं । वरु
नाजन्मनामोतेवस्त्रवेष्याप्रजायते । ततसमाप्र
कृतिःकाचिद्यदस्तिभूमिमण्डले । तथाततसमो
शक्तिस्त्रिषुलोकेषुगीयते । सान्वेददक्षिणाका
लीमदनातरविह्वला । वेदेभ्योजायतेकर्मकर्म
णावंधनंभवेत् । वैदिकंकर्मसंत्यज्यस्वरतेषुस
दाजयेत् । आगमोक्तपतिःशुक्लरागमोक्तःपति
र्गुरुः । स्वपतिःकुलजायाश्चनपतिश्चविवाहितः ।
विवाहितपतित्पारोद्घरणंकुलाचने । विवाहि
तपतिर्नैवत्यजेद्देवोक्तकर्मणि । आगमोक्तपति
स्त्राताआगमोक्तपतिःशिवः । सिद्धविद्यानसि
धंतिआगमोक्तपतिंविना । आगमोक्तपतिर्दे
वियोषितोमोक्षदायकः । कालीभैवत्यजेद्योषि
रागमोक्तपतिंविना । कुलजागुरवेदेविपतिर्नै
वरणंचरेत् । तदासागुप्तवेष्यास्यात्कुलजाचप
तिंविना । गुप्तवेष्याभवेत्सैवकुलमार्गप्रवर्तिता
कुलमार्गप्रसक्तायामामुक्तामात्रसंशयः । कु

लजागुरवेदेवियदितस्यात्पतीच्छुका । तस्याःशिवो
महाकालःसत्यंसत्यंसंशयः । षोडशाद्यायदासा
स्यात्कालीविक्रमतत्परा । तारापंचदशाद्याचेतच
तुर्दशाद्याचसुन्दरी । त्रयोदशीचोन्मुखीसाहाद
शाद्याचभैरवी । एकादशगुणोपेतावल्लवेष्याकु
लेश्वरी । महासाध्वीसमाख्यातात्रिषुलोकेषुड
ल्लभा । स्वर्गेमर्त्येचपातालेयायास्तिष्ठन्तिचंगनाः
सर्वासामपिभर्ताचदीप्तोवीरश्चसायकः । योगी
दिव्योयदावीरःसर्वनारीपतिर्भवेत् । दिव्योपिवी
रभावेनसर्वजासुज्ञवांयजेत् । गुप्तवेष्यामहा
वेष्याश्रयोध्यामथुराप्रिये । मायाचकुलवेष्या
स्यात्तस्योदयाचकालिका । राजवेष्यादेववेष्या
हारकापरिकार्तिता । कांचीचराजवेष्यास्याद्देव
वेष्याश्रवंतिका । हारावतीवल्लवेष्यासप्तैतामो
क्षदायिका । कुलीनाभगवतीसाक्षात्कालीतारा
सरस्वती । कुलीनाभैरवीराधाकुलीनाछिन्नमस्त
का । कुलीनासुन्दरीदेविकुलीनामहिषमर्दि
नी । कुलीनाभुवनावालाकुलीनावगलामुखी ।
धर्मावतीकुलीनाचमातंगीकुलीनाप्रिये । कुली
नाचान्नपूर्णाचत्रिपुराचरितातथा । पतिव्रता

निरु.
ते.
३१

कुलीनाचसतीसाखीमहोदया । कुलीनामंत्रतेत्रा
णोसिद्धिदानात्रसंशयः । कुलजादेवकन्याचकुली
नायोगिनीगणाः । रमोर्ध्वशीरतीरामातिलोत्रमा
कुलसुन्दरी । पताःसर्वाःपृथग्वेष्याविहरंतिकु
लात्मजाः । कुलजाःकुलवेष्यायाःकुलधर्मपरा
यणाः । पशुभर्त्रीश्रितालोकाःकामकौतुकलाल
साः । कुलवर्त्मक्रमेणैवसदैवरमणोत्सुका । विद
ग्धावीरभावेनवीरगोपनतत्परा । विहितान्यांही
नजातोपूजयेद्दृष्टवायतः । ब्रह्मचारीगृहस्थोपि
विहितान्यांनचाश्चयेत् । अर्चयेत्सिद्धिदानिःस्या
दुःखंनस्पदपदे । हीनजाविहितोवेष्योमनसा
चप्रपूजयेत् । तद्योगोचितयेहीमानशतमष्टो
त्तरंजयेत् । जज्ञाप्रणम्यदेवेषिभद्रद्रव्यनिवेद
येत् । कामाहामोहतोवापिहीनजायादिचेच्छति ।
रौरवेनरकंयातिहीनजासंगमेनच । हीनजासं
गमंदेविमनसानस्मरेत्कलौ । कुलकर्मप्रवृत्ता
यासामुक्तानात्रसंशयः । कुलजाकुलवेष्याचवी
जमेकंसमाश्रयेत् । संप्रज्यपशुभर्त्रीरंकुलमार्गे
प्रवेशयेत् । कुलमार्गसमाश्रित्यवीरमेकंसमा
श्रयेत् । कुलमार्गप्रवृत्ताचेत्यतिहीनाभवेद्यदि ।

कुलजावाकुलीनावापरजन्मनिजायते । कुलधर्म
रक्षाशक्ताकुलधर्मीत्सुकान्तरा । पूजार्हीसामहे
शानिपतिहीनाप्रपूजयेत् । लोकाचारक्रमेणैवपू
र्जहीलंछितायदि । तांविहायकुलेशानिकुलजांच
प्रपूजयेत् । गंगास्मरणमात्रेणयथापापक्षयोभ
वेत् । कुलजाचकुलीनायमंत्रतंत्रफलप्रदा । स
हावेष्याभवेत्सैवसर्ववेष्याफलप्रदा । यासांचस
र्वविद्यानांप्रशक्तायाकुलार्चने । सैवशक्तिर्विशो
षेणसर्ववेष्याःप्रकीर्तिताः । कुलीनादर्शनेनेव
सर्वपापक्षयोभवेत् । कुलजानांपुरश्चर्याकुली
नावकुलेश्वरि । सर्ववेष्याहीनजाचसर्वसिद्धिप्र
दायिनी । अनेकजन्मनामांतेकुलधर्मःप्रवर्तते ।
कुलधर्मविनादेविनचमोक्षःप्रजायते । कुलपू
जाविनादेविसुन्दरीनैवसिध्यति । कुलपूजाविना
देविपंचमीनहिसिध्यति । कुलपूजाविनादेवि
छिन्नमस्तानसिध्यति । कुलपूजाविनादेविकाली
कुलंनसिध्यति । कुलपूजाविनादेवितत्त्वज्ञानंन
जायते । तत्त्वज्ञानंविनादेविनिर्वाणंनैवजायते ।
निर्वाणंश्रेयसंप्राप्त्यममयोगंप्रजायते । निर्वा
णंश्रेयसंचापिमूलंचकुलमन्दिरं । पंचमैःपूज

निरु.
तं.
३२

यत्कालीकुलीनंचकुलमन्दिरे । ब्रह्माविस्मयुरुद्र
श्च ईश्वरश्च सदाशिवः । इन्द्रादिदशदिक्पालाश्च
दित्यादिनवग्रहाः । असितो गादयो ये ये भैरवाश्च सु
रादयः । कुलपूजाकृताः सर्वे कृतार्थाः कुलीना गृहे ।
शक्तिं विना महेशानि शक्तिमंत्रो न सिध्यति । सर्वे
षां शक्तिमंत्राणां शक्तिः सिद्धिप्रदायिनी । नटीकापा
लिका वेश्पारजकीनापि तांगता । योगिनीश्च पची
शौण्डी भूमी नृजनया तथा । गोपिनी मालिकारम्भा
कापाली सा प्रकीर्तिता । पूजाद्रव्यं समालोक्य नृत्य
गीतपरायणा । चतुर्वर्णोद्भवारम्भासानटी परिकी
र्तिता । पूजाद्रव्यं समालोक्य वेश्पारमणमिच्छता ।
चतुर्वर्णोद्भवारम्भासा वेश्पा परिकीर्तिता । पूजाद्र
व्यं समालोकरजोऽवस्थां प्रकाशयेत् । सर्ववर्णो
द्भवारम्भारजकी सा प्रकीर्तिता । पूजाद्रव्यं समालो
क्य कुलजावीरमाश्रयेत् । सन्त्यज्य पशुभर्त्री रंकर्म
चाण्डालिनी सरता । शिवशक्ति समायोगा योगिनी
सा व्यवस्थिता । विपरीतरता पत्न्योपात्रे पापरिपृच्छ
ति । सर्ववर्णोद्भवारम्भासा शौण्डी परिकीर्तिता ।
सर्वदायंत्रसंस्कारो यस्य साश्च परिजायते । सैव भूमी
नृजारम्भा सर्ववर्णोद्भवा प्रिये । अथात्यं गोपयेद्य

सर्वदाप्यसंकटे । सर्ववेर्णोद्भवारम्भामोपि
नीसाप्रकीर्तिता । पूजाद्रव्यं समालोकयामनौ
परिकीर्तिता । सर्ववेर्णोद्भवारम्भामालिनीसाप्र
कीर्तिता । शक्त्यभावे महेशानियासांचकोविदा
हरेत् । संशोष्य पंचमंतत्रं तर्पयेत्कुलसुन्दरी ।
शृंगुष्ठानामिकायोगाद्वासहस्रस्य पार्वति । तर्प
येत्कालिको वीरः सायुधं परिवाहनं । शृंगुष्ठोभे
रवो देवः श्रुनामाशक्तिरुच्यते । शिवशक्तिसमा
योगार्त्तपयेद्देविदक्षिणं । तर्पणं त्रिविधं देवि
श्रेष्ठं मयं कनीयसे । श्रेष्ठं च दिव्यं भवस्य वीरभा
वस्य मयं मे । कलीयांसे पशूनां चरुदियं त्रेज
ले क्रमात् । इति निरुत्तरतंत्रे शिवपार्वति सं
वादे चतुर्दशः पटलः १५ श्रीदेवुवाच । देवदे
वमहादेवकुलमार्गीप्रकाशकः । पंचमं कीदृ
शं द्रव्यं तेषां शुद्धिस्तु कीदृशी । तत्प्रकाशयस्व
मद्भूमे मयि नाथ कृपां कुरु । श्रीशिव उवाच म
यं मां संतथामी नं सुद्रामैषु न पंचमं पञ्चशु
द्धिं प्रवक्ष्यामि मंत्रकोषक्रमेण च । निशीथे सु
क्तकेशश्च सुकुलं वामभागतः । संस्थाप्य न्या
सजालं च तद्गान्धर्वे विन्यसेत्क्रमात् । स्वगात्रैव

निरु.
ते.
३३

ततो न्यस्यासजालक्रमेण च । भूतसुद्धिर्विधे
या च वर्णन्यासे ततश्चरेत् । अंगन्यासकरो न्यासो
लिपिभ्यां संततत्परं । ततोऽन्तर्मातृकां कृत्वा मा
तृकान्यासमाचरेत् । प्राणायामं ततः कृत्वा ऋषि
न्यासे ततः परं । पीठन्यासे व्यापकं च कालीकुल
स्य पूजने । क्रमभंगो भवेन्नैव भवेच्च विफलं भुवं ।
जपपूजादिकं कर्म सर्वं निष्फलतामियात् । त
स्मात्सर्वप्रयत्नेन क्रमभंगं न कारयेत् । जीवन्यासे
व्यापकादौ विद्याराज्ञीं प्रपूजयेत् । षाडान्यासे नील
कण्ठकामं च परिकीर्तितं । ततोऽथात्वा महाकाली
मातसेः परिपूजयेत् । ततश्च पंचमं सुदं विप्रोष्वा
र्च्यं ततः परं । ततः कुलं च संपूज्य पंचानां सुद्धिमा
चरेत् । स्वामे विन्दुषट्कोणं दृष्टं च चतुरस्रकं ।
चतुर्द्वारं च संलिख्य सामान्यार्च्यं दकेतव । अभ्यु
क्ष्णं ततः स्थानं तत्र देवीं विचिंतयेत् । नमः ३ति
क्षालिताधारयंत्रं संस्थाप्य पूजयेत् । वज्रे दंष्ट्रा
कलां तत्र पूजयेद्विधिपूर्वकं । आद्यष्टदेव्यः स
पूज्याः तथा भूमाश्चिका कला । पूर्वत्रिपदिकामि
ष्टागव्यपुष्पेण पूजयेत् । अष्टदिक्षु च सूर्यस्य पू
जयेत् हादंशी कला । ततश्च रक्तवस्त्रेण वेष्टये

हुटमुन्नमं । चंदं संपूजयेद्देवि हेतनामुलमुच्चरत् ।
ओं अमृतादिकसोमस्य कलास्तत्रैव पूजयेत् । तत्रा
ऽपि पंचमुद्राभिः प्रणम्य त्रकुलेश्वरि । नितम्बसव
शाकारैर्नमो करतलद्वयं । ह्रीं नमः इति नमस्कुर्या
त्त्वरस्तात्सा स्मृता । पुटाकारं करं वद्धा मुष्टिव
द्धं च भूतले । विधाय च नमस्कुर्यात् ह्रीं नमः संवृ
ताः स्मृताः । कृत्वा पुटांजलिं भूमौ क्लीनमः प्रणमे
स्रिये । कथिता संपुटा मुद्राष्टौ देवि पुटांजलिं ।
वृद्धा कनिष्ठयोर्मूले निःक्षिप्य च पुटांजलिं । कृत्वा
च हूँ नमो भूमौ प्रणमेत्त्वा पुटांजलिः । सः नमो यो
निमुद्रायाः पंचमुद्राः प्रकीर्तिताः । ततः कुम्भस
मीपे तत्र चन्दनेन च संलिखेत् । त्रिकोणवृत्तभूवि
स्वेतत्रसर्वपथिका यत्र पूजयित्वा वलितत्रनि
धाय परमेश्वरि । माया त्रिसर्वपथिकाभ्यो नमः
प्रिये । वलिमुत्सृज्य देवो शीतत्त्वमुद्राक्रमेण च ।
वामहस्तेन तत्र स्पृश्यात् पुटां वद्धा महेश्वरि । त्रिपरि
श्राम्य मूलेन द्रव्योपरि कुलेश्वरि । देवतापश्चिमे भा
गे स्थापयेत् त्रकुलेश्वरि । एवं सुधुपितं कृत्वा पंची
करणमाचरेत् । द्रव्यं दर्भैश्चास्त्रमंत्रैः संताड्य परमे
श्वरि । ह्रमिति वामहस्तेन मुष्टिं कृत्वा कुलेश्वरि ।

निरु.
नं.
३५

अथो मुख्या चतर्ज्ज्या वेष्टयेत्त्रिःकुले श्वरि । मूलेन वी
क्षणं देवि श्वरेणाभ्युक्षणां चरेत् । त्रिस्रगन्धं च मूले
न गृहीयात्परमेश्वरि । पंचाकरणमिच्छन् क्रमशो
विद्धि पार्वति । कुम्भेषु घृतमोदना प्रनवेन कुले
श्वरि । त्रिकोणं तत्र संलिख्य तन्मध्ये च ह्योः प्रिये
ह्योः ह्योः नमोऽन्नेन विश्वतः प्रपूजयेत् । प्रणवं पू
र्वमुच्चार्य वरुणांतदनेतरं । वामदेवं ततो दे-न्तं वौ
षट्मंत्रेण पूजयेत् । संपूज्य वामदेवं च पशुपतिं त
तो यजेत् । प्रणवं कूर्चं बीजं च दे-न्तं पशुपतिं ततः
कूर्चं युगमंत्रं बीजमेव पशुपतियजेत् । मायावी
जं समुच्चार्य कालीबीजं ततः परं । ततः परमपदे दे
वि स्वामिनि च ततः परं । चन्द्रसूर्याग्निभक्षिणी प
श्चात्पात्रं च तदनेतरं । विषयुगं वह्निजाया दशधा सं
जपेत्प्रिये । वाग्भवं भुवनालक्ष्मीः श्रान्दे श्वरदे-न्त
कं । विमहे च ततो देवि धीमहीति तदनेतरं । इति
गायत्रीविर्ज्ज्या ऋक्त्रयं च जपेदिति । ॐ रां रीं हूं
समुद्धृत्य रैं रौं क्रौं क्रौं कस्ततः परं । ततः स्वधां
स्रगां पंमोचय हयततः परं । अस्तं स्यावय हन्वं
वह्निजाया कुले श्वरि । इति द्वादशधा जप्त्वा मंत्रा
ण्येतानि विर्ज्जयेत् । ॐ एक एव परं ब्रह्म स्थूलसु

समयं भुवं । कचोद्भवो ब्रह्महृत्पातेन तेनाशायाम्
हं ॐ सूर्यमण्डलसम्भजेवरुणालयसम्भवे । अमा
वीजमये देविष्कृष्णपादिसुच्यते । ॐ देवानां प्रणवो
वीजं ब्रह्मानन्दमयं यदि । तेन सत्येन मे देवि ब्रह्मह
त्पां वायोऽथ । इति मंत्रत्रयेणैव विधा समभिर्मंत्रव ।
ह्रीं श्रीं श्रीं श्रीं कारेति शोभिनि चततः परं । ततो विका
रणस्येति हरस्वरवह्निवल्लभा । इति त्रयं जप्त्वा ह्रीं
श्रीं पंचततः परं । इति प्रकाशिनी त्रिंशजप्त्वातिरस्क
रणी जपेत् । ह्रीं क्लीं ऐं श्रीं समुद्रतपतिरस्करणी ततः
परं । सकलजनवाग्वादिति ततः सकलपशुव्रजे
जनमनश्चक्षुस्ततो देवि श्रोत्रजिह्वा ततः परं प्राणो
क्तिरिस्कराणं कुरुपुमंततः परं । लीने हयं सम
थिरुह्य पुरः प्रयाति । लीनां शुकाभरणमाल्यवि
लेपनाद्या । निद्रापटेन भुवनानिति रोदधाता एव
हं भुजैर्भगवती परिपातु भक्तान् । इति ध्यात्वा कु
लेशानि इमं मंत्रं त्रिधा जपेत् । ढः ढः वह्निवधुर्दे
विद्रव्योपरि त्रिधा जपेत् । पवमानः परानन्दः प
रिमानः परोरसः । पवमानं परं ज्ञानं तेन त्वां पाव
याम्यहं । पावमानं च त्रिजं जप्त्वा वायुवीजेन शोध
येत् । रमिति वह्निवीजेन संदृष्ट्य प्रनेमेदिति । का

निरु.
ने.
३५

लीतारामहाविद्याषोडशीभुवनेश्वरी। भैरवीछिन्न
मस्ताचविद्याधूमावतीतथा। बगलासिद्धविद्याच
मातंगीकमलात्मिका। पतादशमहाविद्याःसिद्ध
विद्याप्रकीर्तिताः। कालीतारातथाछिन्नामातंगी
भुवनेश्वरी। अन्नपूर्णीतथानित्याङ्गमहिषम
र्दिनी। त्वरितात्रिपुरापुराभैरवीवगलातथा। धू
मावतीतथासेयाकमलाचसरस्वती। जयदुर्गात
थाभद्रेतथात्रिपुरसुन्दरी। अष्टादशमहाविद्या
तंत्रादौकथिताःप्रिये। नात्रकालविशुद्धिःस्यात्स
मयासमयादिकं। नवारतिथिनक्षत्रंनयोगकर
णंतथा। सिद्धविद्यामहाविद्यापुगसेवाप्रकीर्ति
ताः। इति श्रीनिरुत्तरतंत्रेपार्ष्वतीश्वरसम्वादेपे
चदशःपटलः १५ ॥ जम्बूमध्येति १५४६ =

नं. २०१

नं. ६४

